LUM

Lunds universitets magasin | Nr 10 | 2005

Slarv får bidrag att bränna inne

Resistenta fåglar bekymrar forskare

ALLT LJUS PÅ KINA

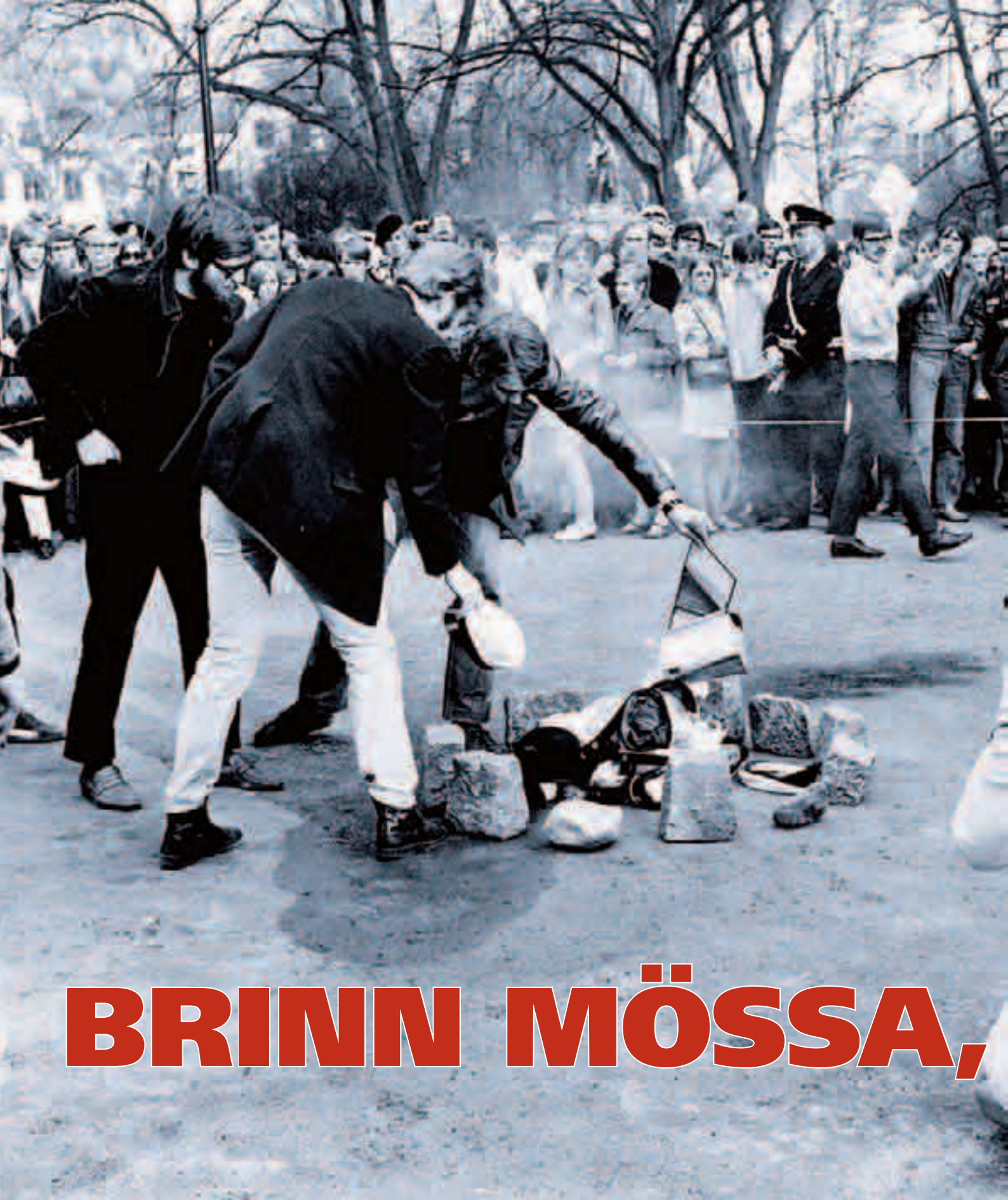

BRINN MÖSSA,

Mössbränning i Lundagård 1968 inför stor publik.
FOTO: AF:S ARKIV

Rättssymposium satte ljuset på 1968

Det finns få så symbolladdade årtal under det förra seklet som 1968. Studentrevolten i Paris i maj, protesterna mot den sovjetkommunistiska modellen under Pragvåren, studentrevolten och Kårhusockupationen i Stockholm. I Lund brändes studentmössor och en anarkistisk aktion mot en tavla föreställande Karl X Gustav på studentcaféet Ateneum skapade stora rubriker i medierna.

– Årtalet 1968 har blivit en symbol för förändring. Vi laddar -68 med olika ord beroende på vem och vad vi är idag, menar Kim Salomon, professor i internationell historia. För en del betecknar -68 en succéhistoria, en framgångssaga. För andra är -68 främst ett generationsuppror präglat av ungdomlig frustration.

Det finns många ingångar till -68 och hur händelserna kring detta årtal förändrade samhället, den politiska verkligheten och universitetets roll i denna process. Om det vittnade flera aktiva lundakademiker som under tre dagar i december samlats till ett symposium med titeln ”1968 och därefter”. Arrangemanget var en del av forskningsprojektet ”Nordiska rättsliga kartor i förändring” som leds av professor Kjell Å. Modéer på Juridiska fakulteten.

– Även om -68 blev en egen metafor för en befriande uppgörelse med det för- ▶

flutna, har uppgörelsen tagit tid, sa Kjell Å. Modeer i sitt inledande anförande.

– Vi som tillhör den generationen har egentligen aldrig tagit oss tid att göra en tillbakablick och se vilken betydelse den haft för nordisk rättsvetenskap.

PÅ SYMPOSIET var alla nordiska länder representerade med forskare och akademiker som fått i uppdrag att förhålla sig till frågeställningen med ett självbiografiskt perspektiv i botten. Alla inlägg och berättelser dokumenterades på video. Personliga samtidsdokument presenterades av bl.a. LU:s förra rektor Boel Flodgren som inledde med några reflektioner från sin tid som juridikstudent och protokollförare vid tinget i Lund.

– Det var som att leva mitt i omvandlingen. En grupp värnpliktsvägrare stod åtalade för uppvigling och delade ut flygblad i tinget. De ifrågasatte rättsordningen och höll presskonferens. Jag minns att domaren blev mycket upprörd över att bli uthängd i pressen som ”representant för den repressiva överheten”, berättade hon.

– Men idag blir ingen upprörd över påståendet att rätten speglar de maktförhållanden som råder i ett samhälle. Det är en självklarhet.

BOEL FLODGREN berättade också om hur perspektiven öppnades – från studier i klassisk rättslära i Lund, till kontakt med medborgarrättsrörelsen i USA. Och om de internationella fredsrörelserna, motståndet mot kriget i Vietnam och kvinnorörelsens framväxt.

Många frågor stod i fokus på 60-talet. Kim Salomon delade in dem i sex olika kategorier: studentuppror, politiskt uppror, auktoritetsuppror, livsstilsuppror, kvinnouppror och miljöuppror.

– I princip tömdes det politiska mittfältet under dessa år. Liberalismen blev ett skällsord och vänsterpartierna splittrades i små högröstade fraktioner. Sett med dagens ögon skakade det om det allmänpolitiska debattläget, men det återgick snart till ett ”normalläge”, menade Kim Salomon.

De akademiska fakulteterna förändrades också i efterdyningarna av -68. Ett tecken på detta var när rättssociologi blev ett självständigt ämne 1972. Håkan Hydén, som startade sin akademiska karriär inom juridiken, har idag en professur i ämnet. Han var en annan av de 68:or som vittnade om tidsandan som rådde inom rättsväsendet.

1968 var studentprotesternas år. Här protesteras det mot universitetets 300-årsjubileum.
FOTO: AF:S ARKIV

– Jag minns hur ett antal kristna socialistiska studenter protesterade mot inbjudna representanter för apartheidregimen i Sydafrika genom att sjunga ”We shall overcome” under högtidsakten i Domkyrkan. De åtalades och dömdes till dagsböter för förargelseväckande beteende. Detta i en tid när de som väckte förargelse snarare var de inbjudna apartheid-företrädarna.

HÅKAN HYDÉN ANLADE i sin avhandling ”Rättens samhälleliga funktioner” ett marxistiskt synsätt på rättens roll i samhället, något som inte stämde överens med den då rådande synen inom juridiken.

– Rättssociologin kom att problematisera juridikens roll i samhället, menade Boel Flodgren. Det är en av de bestående förändringarna som 68-generationen fört med sig inom den akademiska världen. Idag är rättigheter i olika former – som föreningsrätt och arbetsrätt – viktiga element i en välfärdsstat, något vi inte minst i dessa globaliseringens tidevarv bör ägna forskningsresurser åt.

EN ANNAN AV DE 68:OR som studerade rättsociologi i Lund var Karin Widerberg som tog med sig detta perspektiv till Oslo där hon idag har en professur i sociologi. Hon menar att många av de frågor hennes generation förde upp på dagordningen är självklara idag.

– Idag förs debatter om jämställdhet och kvinnofrågor på en offentlig nivå. Dagens unga generation kan bli betraktade som individer. Frågor om klass och kön är inte lika relevanta längre. Det är vi 68:or som lagt detta tillrätta, menade hon.

THORE SONESON

FOTNOT: Symposiet hade undertiteln ”De kritiska rättsteoriernas betydelse för nordisk rättsvetenskap” och är det första av tre i det samnordiska projektet ”Nordens nya rättsliga kartor” som kommer att pågå under tre år. Murens fall och den nya EU författningen är andra tidstecken som kommer att belysas utifrån ett nordiskt, rättsvetenskapligt perspektiv.

LUM

Lunds universitets magasin

Lunds universitets magasin LUM utkom första gången 1968. Den når i dag samtliga anställda och nästan lika många utanför universitetet. LUM har en upplaga på 14.000 exemplar och utkommer med 10 nummer per år.

ADRESS:
LUM, Informationsenheten,
Lunds universitet, Box 117, 221 00 Lund
Fax: 046-222 47 11
Internpost: Hs 31
E-post: LUM@info.lu.se
LUM på nätet:
www.lu.se/lum

REDAKTION:
Maria Lindh, redaktör
046-222 95 24, Maria.Lindh@info.lu.se

Eva Johannesson, ansvarig utgivare
046-222 70 08, Eva.Johannesson@info.lu.se

Ingela Björck, forskningsjournalist
046-222 76 46, Ingela.Bjorck@info.lu.se

Petra Francke, journalist och layout
046-222 03 16, Petra.Francke@info.lu.se

Göran Frankel, journalist naturvetenskap
046-222 94 58, Goran.Frankel@kanslin.lu.se

Mats Nygren, journalist teknik
046-222 70 86, Mats.Nygren@kansli.lth.se

Ulrika Oredsson, journalist
046-222 70 28, Ulrika.Oredsson@info.lu.se

Thore Soneson, journalist
046-222 31 58, Thore.Soneson@info.lu.se

Britta Collberg, journalist (tjänstledig)

ANNONSER:
tomat annonsbyrå, www.tomat.se
tel 046-13 74 00/02, fax 046-5400150
e-post PC: info@tomat.se
e-post Mac: material@tomat.se

PRENUMERATIONER, NOTISER:
Eva Mattisson: 046-222 70 10
Eva.Mattisson@info.lu.se
Anställda vid LU får LUM gratis. Enskilda abonnenter – 190 kr/10 nr. Inbetalas på postgirokonto 15650-5 med angivande av "Prenumerationsavgift för LUM" samt namn och adress.

ADRESSÄNDRING:
Anställda anmäler ändringar till katalogansvariga vid institutionen (motsv). Övriga skickar ändringsuppgifter till LUM, gamla adressrutan bifogas.

TRYCK: VTT Grafiska i Vimmerby

NÄSTA LUM: Utkommer 27 januari. Manusstopp 11 januari.

ISSN: 1653-2295

OMSLAG: Restaurang i Peking.
Foto: Panorama Images / PANORAMA

UR INNEHÅLLET

6 Bidrag bränner inne

Myten om disträa forskare verkar vara sann. Eller varför låter forskare annars bli att lösa in bidrag som de fått beviljade av Crafoordska stiftelsen? I år handlar det om nästan en miljon kronor som bränner inne.

8 Ljudmiljö sätts i centrum

Tystnad är en bristvara i det moderna samhället. Nu startar LU ett ljudmiljöcentrum där man ska undersöka hur vi påverkas av olika typer av ljud.

9 Resistens hos fåglar oroar

Biologen Lars-Olof Hedén har funnit antibiotikaresistena bakterier i änders avföring. Om resistensen medför några risker för människor är ännu oklart.

TEMA **KINA**

18 Ekonomisk boom utan like

Den kinesiska ekonomin satsar på att skapa välstånd genom högre utbildning och kommersialisering av sitt kunnande. Ekonomiprofessor Sonja Opper räknar med att Kina blir en ledande innovativ världsnation inom tio år.

22 Gayliv i det dolda

Homosexualitet är något få pratar om i Kina. Studenten Magnus Lindström lyckades ändå studera det kinesiska gaylivet genom att göra intervjuer på gaybarer i Shanghai.

30 Studerar vattenproblem

Vattenfrågor är mycket viktiga för Kina, eftersom landet ständigt drabbas både av översvämningar och torka. Lundaforskare hjälper till att hindra ökenspridning och se till att vattnet i oaser inte slösas bort.

33 Uppslukad språkprofessor

Professorn i kinesiska, Lars Ragvald, jämför kinesiska språkstudier med att falla ner i en brunn. För att behärska språket måste man nämligen lära sig mer om landets kultur och historia – ett område som uppslukar en totalt!

Slarv bakom indragna forskningsmedel

Crafoordska stiftelsen tar tillbaka nästan en miljon från forskare som inte löst in sina pengar

GLÖMSKA FORSKARE? Nästan en miljon kronor i forskningsbidrag återförs nu till Crafoordska stiftelsen på grund av att enskilda lundaforskare varken löst in pengarna eller bett om uppskov med inlösningen.

– Det känns hemskt tråkigt, säger bidragshandläggare Åse Lindqvist på Crafoordska stiftelsen.

Hon har arbetat på stiftelsen i fyra år, och varje år handlar det om någon eller några forskare vars pengar bränner inne på grund av nämnda skäl.

Stiftelsens vd och tidigare ordförande i Lunds universitets styrelse, Lennart Nilsson, bekräftar detta och menar att det rör sig om upp till fem återkallade miljoner under den senaste femårsperioden. Han beklagar det och tycker att det är slarvigt av forskarna. Men han efterlyser också ett centralt registersystem över beviljade bidrag.

– Nu när universitetet är så beroende av externa finansiärer är det konstigt att man inte vill ha bättre kontroll på bidragen. Ett sådant system hade ju dessutom underlättat budgetarbetet för institutionerna, säger Lennart Nilsson.

Han är nu ordförande i Kalmar högskolas styrelse och där har man ett fungerande bidragsregister.

BIDRAGSPROCESSEN GÅR TILL så att de forskare som fått igenom sina forskningsprojekt får ett s.k. beviljandebrev under våren. Vid Lunds universitet, som tar emot cirka 30 miljoner kronor om året i enskilda forskningsbidrag från Crafoordska stiftelsen, registreras inte beviljandebreven någon annan stans.

Lennart Nilsson.
FOTO: KENNET RUONA

I brevet uppmanas forskarna att antingen lösa in sitt bidrag eller begära uppskov med inlösningen före den sista juni året därpå. Den nu aktuella summan, 994.000 kronor, som återförs till stiftelsen är fördelad på två större bidragsposter och tolv till fjorton småposter. Det rör sig alltså om cirka tio forskare som inte tagit ut sina beviljade pengar.

– För att underlätta för dessa forskare gav vi dem dessutom hela sommaren, berättar Åse Lindqvist.

MEN DEN SISTA OKTOBER var det enligt stiftelsens stadgar omöjligt att vänta längre och pengarna återfördes. Ett brev om detta gick ut till de berörda forskarna som då, nära nog varenda en, hörde av sig och var väldigt ledsna.

– Det är vi också, och visst har några angett skäl som vi kan ha viss förståelse för. Men ett par raders begäran om uppskov kan ju inte vara så svåra att få iväg, tycker Åse Lindqvist.

Det enda hon har kunnat göra är att uppmana forskarna att söka pengar på nytt. Ansökningsblanketter finns att ladda ner på stiftelsens hemsida, och den 2 februari går ansökningstiden ut.

MARIA LINDH

▶ Vicerektor:

"Dåligt av forskarna"

– Det är dåligt av forskarna, säger vicerektor Björn Wittenmark som menar att det handlar om ren anständighet mot den man söker pengar hos att inte låta det gå så här.

Björn Wittenmark har särskilt ansvar för forskningen vid LU och säger att problemet med innebrända forskningspengar har diskuterats med dekanerna. Modellen med ett centralt registersystem över beviljade forskningsbidrag, likt Kalmar högskola, tycker Björn Wittenmark dock inte är en bra idé.

– Då måste ju någon övervaka systemet. Det är bättre att ansvaret ligger på institutionsnivå.

Han hänvisar till fortsatta diskussioner med övriga i universitetsledningen.

– Ännu finns inga konkreta åtgärder beslutade för att komma till rätta med det här problemet, säger Björn Wittenmark.

Bara 15 procent av alla sökande får Linnépengar

FORSKNINGSMEDEL. Många forskare har under hösten arbetat febrilt med ansökningar till Vetenskapsrådet, VR, och stiftelserna Formas och Vinnova. Det är tre stora utlysningar det handlar om: Linnéstöd, Berzelius Center och VINN Excellence Center.

Linnéstödet är den bidragsform som blivit mest uppmärksammad. Här kommer minst 14 starka grundforskningsmiljöer att få bidrag på mellan fem och tio miljoner kronor i tio år av VR och Formas. Berzelius Center-utdelningen kräver också framstående grundforskning, men dessutom möjliga kommersiella tillämpningar genom samverkan med näringsliv och offentlig verksamhet.

Två ansökningar från Lunds universitet konkurrerar om de fyra Berzelius Center-anslagen på upp till fem miljoner om året. För det ena projektet, som handlar om bioetanol, står professorn i teknisk mikrobiologi Bärbel Hahn-Hägerdahl. Det andra handlar om sensornätverk och leds av professorn i informationsteknologi Ben Smeets.

Linnéansökningarna skulle egentligen varit inlämnade den 1 december. Men efter protester från flera universitet, som klagat på att VR:s riktlinjer blev klara först i början av november, har inlämningstiden flyttats till den 23 januari.

Klart är dock redan nu att Lunds universitet kommer att lämna in 16 Linnéansökningar inom sin tillåtna ram på 100 miljoner kronor. Av de 16 kommer fyra från Medicinska fakulteten medan tre kommer från LTH respektive Naturvetenskapliga fakulteten och lika många är fakultetsövergripande. Områdena humaniora/teologi, samhällsvetenskaper och ekonomi har en ansökan var.

De 16 ansökningarna är framsållade i flera steg.

– Universitetsledningen fick in dubbelt så många ansökningar från fakulteterna, och dessa var i sin tur resultatet av en hård gallring på fakultetsnivå, säger vicerektor Björn Wittenmark som har särskilt ansvar för forskningsfrågor.

– Vi vet också tyvärr att inte alla dessa noga utvalda ansökningar kommer att beviljas. Universiteten har fått tillstånd att söka totalt 930 miljoner, men VR har inte mer än 140 miljoner att fördela, så bara 15 procent av de sökande kommer att kunna få pengar.

Vad gäller VINN Excellence Center, så handlar dessa om forskning inom teknik, arbetsliv och transport, samt om samarbeten mellan universitet och näringsliv. Högst 15 VINN-centra kommer att etableras. LU har lämnat in 13 ansökningar som bland annat handlar om förbränningsmotorer, nanovetenskap, medicinska material och en sorts polymerer som ingår i bl.a. färg, papper, förpackningar och läkemedel.

INGELA BJÖRCK

Rosenberg glad över professuren

NY PROFESSOR. Tiina Rosenberg är glad över genusprofessuren i Lund. Idag delar hon sin tjänst vid Stockholms universitet mellan genusvetenskap och teatervetenskap. Nu får hon fokusera på ett ämne.

– Och så är det viktigt att det finns en forskarutbildning knuten till genusprofessuren i Lund. Det finns inte i Stockholm, säger hon.

Efter en enig fakultetsnämnds rekommendation fattade rektor Göran Bexell beslutet att förordna Tiina Rosenberg till professuren vid Centrum för genusvetenskap.

Samhällsvetenskapliga fakultetens dekanus Sune Sunesson är lättad och glad över att professuren äntligen tillsätts. Den har varit vakant i flera år.

– Nu kan vi sätta igång forskarutbildningen på allvar, säger han, och tror att det förutom Tiina Rosenberg kan bli ett eller två nya lektorat i genusvetenskap under 2006.

Tiina Rosenberg har en hektisk period bakom sig som aktiv i det nya partiet Feminisiskt initiativ, Fi, som hon nu har lämnat. Hon är filosofie doktor i teatervetenskap och disputerade med avhandlingen ”En regissörs estetik” som handlade om Ludvig Josephson. Hennes forskning har präglats av tvärvetenskaplig genusforskning med inriktning mot feministisk teori och queerforskning. Hon har också gett ut flera böcker.

Tiina Rosenberg tillträder redan nu i januari och planerar att flytta till Lund, som är en stad som tilltalar henne mycket.

– Jag har inte bott här, men jag var faktiskt gift med en lundensare en gång.

MARIA LINDH

Tiina Rosenberg blir ny genusprofessor vid LU. FOTO: CHRIS MALUSZYNSKI / PRESSENS BILD

Nytt ljudmiljöcentrum startat

Hur påverkas vi av ljud och oljud?

LJUDFORSKNING. Vår vardag fylls med ljudintryck i en aldrig sinande ström. Datorer, mobiler och apparater meddelar sig med ljud. Inomhusgallerior skvalar, bildörrar varnar.

Forskarna bakom det nyetablerade Ljudmiljöcentrum vid Lunds universitet menar att ljudet har ockuperat vårt offentliga rum.

– Idag utbildar vi i hur man producerar ljud, men sällan finns det något kritiskt tänkande eller analys i hur detta påverkar oss, säger Henrik Karlsson, docent i musikvetenskap. Han har haft ansvaret för att utreda förutsättningarna för ett tvärvetenskapligt ljudcentrum i Lund.

UNDER VÅREN 2006 kommer Ljudmiljöcentrum att inleda sin verksamhet med att formulera forskningsuppdraget. För att göra detta planerar man fyra seminarier där forskare från olika institutioner sammanförs kring frågeställningar om ljudets olika egenskaper och roller. Först ut är ”Störande ljud” – om buller och dess fysiska och mentala påverkan. Därefter ”Förföriska ljud” – om ljuddesign som fokuserar på kommersiellt skapade ljud.

– Leksaker, dataspel och reklamjinglar är fyllda av ljud som ska skapa karaktär och identifikation, menar Henrik Karlsson och pekar på en aktuell fråga: vem äger dessa ljud? Företaget Hästens har sökt patent på den snarkning man använder i sin reklam. Här kommer frågor om copyright och offentliga ljud i fokus.

VÅRENS ÖVRIGA två seminarier kommer att handla om operativa ljud och skadliga ljud, ljud som hjälpmedel och om hörselskador. På varje sammankomst kommer pågående forskning och möjliga tvärvetenskapliga projekt att presenteras. Därefter kommer Ljudmiljöcentrum att söka finansiering för projekten, berättar Greger Andersson, professor i musikvetenskap och ordförande i styrelsen, där man diskuterar att kalla denna nya centrumbildning något mer intresseväckande som ”Lyssnande Lund”.

INOM DEN TEKNOLOGISKA och naturvetenskapliga forskningen finns idag flera stora projekt och alltfler humanistiska forskare intresserar sig för studier av ljudmiljön. Framför allt är ”effektforskningen” eftersatt, dvs. hur vi verkligen uppfattar ljuden och hur vi mår av dem. I Ljudmiljöcentrum kan akustiker, audiologer, beteendevetare och musikvetare vara med och utforma och leda sådana tvärvetenskapliga projekt.

– Ett område där ny forskning behövs är hur man mäter buller. De gränsvärden som tillämpas idag bygger på 24-timmars mätningar, inte på forskning kring hur vi påverkas av högexponering, menar Maria Albin, överläkare på Yrkes- och miljömedicin. Vi har ett löjeväckande dåligt underlag för de nuvarande reglerna. I dagens Skåne finns det utmärkta tillfällen att studera bullerpåverkan, inte minst i Malmö där hela stan har blivit en byggarbetsplats i och med bygget av Citytunneln.

FLERA OMRÅDEN och fakulteter kommer att vara engagerade i planerna för verksamhet inom Ljudmiljöcentrum. Inte minst forskare på Certec vid LTH som har stor kunskap om ljud som informationsbärare, Reality-labbet på Designcentrum och avdelningen för informatik där Hcid-gruppen forskar om interaktion baserat på ljud (se artikel i LUM 9/2005).

Buller är ett område som det behöver forskas mer om. FOTO: PETRA FRANCKE

THORE SONESON

FOTNOT. Henrik Karlsson skrev under sin tid som sekreterare i Kungl. Musikaliska Akademien ”Manifest för en bättre ljudmiljö” som formulerar en hel del aktuella frågeställningar. Det finns att läsa på www.musakad.se/ under rubriken Forskningssekretariat.

Antibiotikaresistenta bakterier upptäckta hos vildänder

Oklart om de medför risker för människor

FÅGELHOT? Flyttfåglar bär inte bara med sig fågelinfluensavirus; många av dem bär också på antibiotikaresistenta tarmbakterier.

Det visar undersökningar som docent Lars-Olof Hedén från Institutionen för cell- och organismbiologi gjort.

I samma andfäng där Björn Olsen, infektionsläkare i Kalmar, under stor massmedial uppståndelse undersöker virus hos vilda änder, har lundaforskaren Lars-Olof Hedén tagit avföringsprov från änderna för att testa om deras tarmbakterier är antibiotikaresistenta. Frekvensen varierar med årstid och ålder, men i genomsnitt har tio procent av fåglarna tarmbakterier som är resistenta mot ett eller flera antibiotika.

– Ingen vet varför denna antibiotikaresistens uppstår hos änderna. Och om eventuella risker för människor är inget känt, säger Lars-Olof Hedén.

Farhågor om att människor i kontakten med djur skulle kunna utveckla antibiotikaresistens har dykt upp då och då i debatten om djurhållningen. Genom att ge antibiotika till djur har man påskyndat tillväxten och fått slaktfärdiga djur snabbare – en praxis som numera är förbjuden inom EU.

– Fåglar har samma slags tarmbakterier som vi människor. Det finns faktiskt en studie gjord av den framstående mikrobiologen Steven Levy, som visar att antibiotikaresistenta bakterier kan överföras från fåglar via gnagare och andra vilda djur till boskap, husdjur och vidare till människa, säger Lar-Olof Hedén. Det är inte uteslutet att vi via grönsaker, ägg och kött får i oss sådana bakterier. Som bekant kan resistens uppstå vid alltför liberal förskrivning av antibiotika. Vad man då gör är att öka selektionstrycket för resistenta tarmbakterier – och dessa kan ju vara bakterier som ursprungligen kommer från djurvärlden.

Varje år produceras 100.000 – 200.000 ton antibiotika i världen – och den försvinner inte spårlöst efter användning.

Hedén har gjort provtagningar i Källby reningsverk utanför Lund och funnit att en milliliter inkommande avloppsvatten innehåller en miljon bakterier och av dessa är cirka en procent antibiotikaresistenta. Efter den biologiska reningen hamnar de i en bädd av biomassa som brukar användas till landutfyllnad. I det sista steget av reningen – i de s.k. polerdammarna – finns fortfarande resistenta bakterier.

– Alla fågelskådare vet att polerdammarna i Källby besöks av mängder av fåglar. Det är säkert från sådana källor som en del av de antibiotikaresistenta bakterierna i änder kommer. Men det kan inte vara hela sanningen, säger Lars-Olof Hedén och tillägger:

– Tack vare ringmärkning av änderna vet vi nu att de flesta med antibiotikaresistenta tarmbakterier kommer från Ottenbys närområde, dvs. södra Östersjön. Det finns en intressant koppling mellan antibiotikaresistens och förekomsten av tungmetaller i vattnet. Samma gener som kan utveckla resistens mot streptomycin reagerar också på tungmetaller. Kanske uppstår det en ”snedkoppling” så att bakteriens svar på tungmetallerna också medför antibiotikaresistens.

GÖRAN FRANKEL

3 SVAR

Det s.k. lärarundantaget stöts och blöts i en utredning som nyligen presenterats för Utbildningsdepartementet. I den ges dock inga entydiga svar.

Ska universitetsforskarna få behålla rätten till sina innovationer ?

Klas Malmqvist, prorektor vid LTH:
– Det är ingen kungsfråga. Det viktiga är att man utformar innovationssystemet så att det finns ett incitament för forskaren att ta fram nya idéer utan att själv behöva driva dem till marknaden.

Karl Åström, professor i reglerteknik och företagare:
– Lärarundantaget är bra. Utan det är jag inte säker på att Decuma hade startats, och avskaffar man det ger ju den anställde bort något som jag undrar om man kommer att kompensera. Men jag har inte sett utredningsförslaget.

Eva Tornberg, professor i livsmedelsteknik och produktutvecklare åt köttindustrin:
– Lärarundantaget är en väldig fördel , en drivkraft för oss att stanna på högskolan. Jag förstår om universiteten vill ha ersättning, men då ska man åtminstone dela lika.

Sven Eriksson går i pension

Engagerad karriärcoach lockar fram dold kompetens

VÄGLEDNING. Karriärcoach kallar han sig själv, med en glimt i ögat.

Sven Erikssons korrekta titel har annars varit karriärvägledare och föreståndare vid Arbetslivscenter vid LU – en resurs som han byggt upp under tio års tid till en öppen och välkomnande plats där studenter kan få karriärvägledning, råd om CV-skrivning och intervjuträning. Via Arbetslivscenters webbplats kan studenter få massor av tips om praktikplatser, jobbsökning, arbete och eget företagande

Nu ska Sven Eriksson fylla 66 och sluta det arbete han satsat hundra procents engagemang i. Men han kommer inte att klippa banden med universitetet helt. Han är efterfrågad på det karriärcenter han varit med om att bygga upp på Ekonomihögskolan, där han har inbokade samtal med studenter långt in på nästa år. Karriärcentret på LTH kommer att drivas vidare av dem själva.

– Jag ska fortsätta att ha rådgivande samtal, berättar han och visar ett urval av mail från glada, tacksamma studenter han hjälpt med goda råd och insatser som lett till resultat.

– JAG ÄR ALLTID hundra procent ärlig och konstruktivt kritisk. Jag har träffat begåvade, kunniga människor som läst 180 poäng, men ändå påstår att de ”inte kan något”. Efter en kort stunds samtal på Arbetslivscenter upptäcker de att de faktiskt har en hel del att ge, t.ex. att de kan göra skriftliga sammanställningar, muntliga presentationer och skriva utredningar. De har en mängd kompetens, mitt jobb är att få dem att inse det.

Att visa på goda exempel och lyfta fram framgångshistorier är Sven Eriksson bra på. Ekonomihögskolan har engagerat honom för att utveckla arbetslivskontakterna. Detta sker nu i nära samarbete med alumniverksamhet och mentorskap vid skolan. Det är en del i ett viktigt nätverksbyggande.

– Det är positivt med många olika kontakter mellan näringsliv, den offentliga förvaltningen och universitet. Ett sätt är, att som Lund kommun nu gör, skapa ett nätverk av kontaktpersoner inom förvaltningen dit studenter kan vända sig när de vill skriva uppsatser. Studenterna får tillfälle att göra utredningsarbeten och kommunen får en objektiv syn på sin verksamhet. Konkreta uppdrag ger bättre erfarenhet och meriter än en praktikplats som ska fyllas.

VERKSAMHETEN på Arbetslivscenter är ett bevis på att erfarenhet lönar sig. Under åren har man haft ett 50-tal ALU-platser för arbetslösa akademiker och de allra flesta har gått vidare till arbeten, av dem flera med hög kompetens inom och utanför Lunds universitet.

Nu när Sven Eriksson summerar sina erfarenheter är det två hjärtefrågor han vill lyfta fram.

– Dels att man inför Bologna-processen siktar på att utbildningarna ska ge ökad anställningsbarhet, dels att man satsar på att få in entrepenörskunskap och insikt i vad företagsamhet innebär i alla utbildningar. Det ökar möjligheterna inför framtiden, säger han. Många arbeten idag skapas i småföretag och inom verksamheter som stöttas av universitetet genom bl.a. Venture lab.

TEXT & FOTO: THORE SONESON

Under tio år har Sven Eriksson varit med och byggt upp Arbetslivscenter.

Tips från coachen

1. Raka av polisongerna!
2. Ta på kostym!
3. Intervjuträna!
4. örsök komma på anställningsintervju för att skaffa erfarenhet!
5. Sök arbete på profil, inte bara yrke!

(Coach = buss = något som tar en från ett ställe till ett annat = en karriärcoach är någon som kan ta en student från studier till arbete)

Musikstund hos kammufolket.

Om kammufolket i årsbok och på dvd

TVÄRPROJEKT. "Kammu – om ett folk i Laos" heter Universitetshistoriska sällskapets årsbok för 2006. Med boken följer en en dvd med ljudupptagningar och bilder ur ett rikt forskningsmaterial som samlats in under drygt trettio års tid.

Kammufolket har sitt ursprung i bergstrakterna i norra Laos och består av ca en halv miljon människor. Studierna av kammufolkets språk och kultur initierades av nu bortgångna Kristina Lindell, lektor i kinesiska vid Lunds universitet.

– Kammuprojektet har utvecklats till ett tvärvetenskapligt nätverk där bland annat forskare inom språk, folkloristik, botanik, religion och musik samverkat, berättar Håkan Lundström.

Han är rektor för de konstnärliga högskolorna i Malmö och har, tillsammans med professor Jan-Olof Svantesson vid Institutionen för lingvistik, varit redaktör för boken.

PÅ DVD:N FINNS fältinspelningar gjorda i kammubyar i Laos med språk, sånger och musik som samlats in av Jan-Olof Svantesson, Håkan Lundström och Damrong Tayanin, eller Kàm Ràw som hans namn är på kammu. Ett inslag om arbetet med språket ur radions Vetandets värld där Kristina Lindell medverkar finns också på skivan.

– Sångerna hos kammu är inte i första hand historieberättande utan mer kommunikativa, säger Håkan Lundström. Det är en poetisk växelsång som ofta framförs utan ackompanjemang.

I takt med att kunskaperna om det egna språket försvinner riskerar kammufolkets kulturella särart att gå samma väg som många andra etniska språkminoriteter. Men forskningen om deras språk kommer att finnas kvar.

– Kammuspråket är ett tonspråk som kinesiskan och vi kan lära oss mycket om hur tonspråk uppstår genom att studera kammu, berättar Jan-Olov Svantesson. En stavelse som "ma" kan betyda helt olika saker beroende på vilket tonläge man använder.

Kammuspråket är ett talat språk och därigenom extra känsligt för uppblandning med det lokalt dominerande lao i Laos. I boken finns flera artiklar om språket och den skriftlösa kulturen av Kristina Lindell och de båda redaktörerna med flera. Där finns också texter om kammufolkets sagor och religion av Jan-Öjvind Swahn och Tord Olsson, liksom en rapport från en botanisk fältresa.

Boken presenteras vid Universitetshistoriska sällskapets årsmöte i december och alla medlemmar får den gratis. Den 6:e februari 2006 hålls ett seminarium om kammu på SOL-centrum.

THORE SONESON

Nya namn på omorganiserat LTH

STYRNING. Som LUM redan berättat ska LTH reducera sina 16 utbildningsnämnder till fyra. Tre forskningsnämnder blir från årsskiftet en forskningssenat. En lång rad personer är nu utsedda till denna nya organisation.

Utbildningsnämnd UN1 för programmen teknisk fysik, teknisk matematik, teknisk nanovetenskap, elektroteknik, datateknik, infokom och industriell ekonomi leds av Rune Kullberg.

Anders Axelsson är ordförande i UN2 för kemiteknik, bioteknik, brandingenjörer, ekosystemteknik, riskhantering och yrkestekniska högskolan (livsmedel).

Jan-Eric Stål är ordförande i UN3 för arkitektur, lantmäteri, väg- och vatten, industridesign, maskinteknik och maskinteknik med teknisk design samt technology management.

I UN4 med ansvar för ingenjörsutbildningarna i Helsingborg håller Lise Jensen i klubban.

I varje utbildningsnämnd finns fem ytterligare lärare och två studenter. För varje program har en programledare och en biträdande utsetts.

I forskningssenaten sitter 27 lärare och tre studenter. Alla namnen finns på: www.lth.se/organisation/utbildningsnamnder/nya_un0608.pdf

E-böcker tillgängliga via ELIN

DATORLÄSNING. På Lunds universitets bibliotek finns nu ett stort antal e-böcker tillgängliga via ELIN. Till att börja med finns här drygt 5.000 titlar från NetLibrary, CRC Press, Wiley och Oxford. Titlar från övriga leverantörer kommer att läggas in efter hand.

Se: http://elin.lub.lu.se/elin?lang=se

Kontaktperson på Biblioteksdirektionen är Lotte Jörgensen, tel 046-2223431, Lotte.Jorgensen@lub.lu.se

Stort intresse för ny mastersutbildning

UTBILDNING. Drygt trehundra studenter har anmält sitt intresse för en ny mastersutbildning om internationellt utvecklingsarbete. Detta trots att utbildningen inrättades officiellt först den 30 november.

Utbildningen, som går under namnet International Master of Development and Management (LUMID) är den första av sitt slag och den startas med stöd av Sida. Fältbaserade projektstudier i utvecklingsländer utgör en grundbult i utbildningen. Den ges på engelska och vänder sig till studenter med varierad studiebakgrund – teknik och naturvetenskap, medicin och vårdvetenskap samt samhällsvetenskap. Tanken är att utbildningen ska ge ett utvecklingsperspektiv på tidigare studier och träning i att omsätta dessa kunskaper i praktiken.

Nytt program om mänskliga faktorn

UTBILDNING. I vår startar Trafikflyghögskolan vid LU ett nytt magisterprogram om mänskliga faktorer och systemsäkerhet. Utbildningen ska leda till en bättre förståelse av mänskliga felhandlingar inom komplexa tekniska system och den vänder sig till människor med erfarenhet från en rad olika områden som medicin, flygledning, järnväg, processindustri, vägtrafik och flyg. Bredden gör programmet unikt då studenterna kommer att interagera med personer i motsvarande ställningar inom andra branscher och med, i många fall, helt olika bakgrunder.

Ett femtiotal platser finns på programmet som lockat deltagare från hela världen; från Sydafrika i söder till Kanada och Norge i norr.

– Programmet innebär ett betydelsefullt steg framåt i utvecklingen av Trafikflyghögskolans verksamhet, säger ansvarig lärare Sidney Dekker, som är professor i mänskliga faktorer i flyg och systemsäkerhet.

Förbränningsforskning – en nationell tillgång

UTVÄRDERING. Det nationella förbränningscentret CECOST vid LTH har under hösten varit föremål för en internationell utvärdering, beställd av Energimyndigheten, STEM.

Den välmeriterade utvärderingsgruppen, ledd av professor Janne Karlsson från KTH, kom fram till att CECOST är en sann nationell tillgång som är värd allt stöd i nästa fas.

STEM uppmuntras att öka finansieringen till vissa nyckelområden och att identifiera praktiska möjligheter för framtida stöd av forskarskolan och att stärka banden med andra svenska forskningscentra.

Utvärderarna var imponerade av såväl forskning som forskarutbildning vid CECOST, inte minst det täta samarbetet med industrin. Sedan STEM tog över finansieringen 2002 har ett 90-tal artiklar publicerats och ett laboratorium av högsta internationella standard för laserdiagnostik utvecklats. Forskningen har allt mer lagts över mot biobränslen det senaste året.

I CECOST:s forskarskola har över 700 studenter från nio svenska högskolor, 20 företag och sex länder studerat, delvis via Internet. Utvärderarna nämner särskilt forskningen kring dieselmotorer, gasturbiner, biobränslen och laserdiagnostik som framgångsrika, delvis världsledande.

– Det här är förstås väldigt rolig läsning med tanke på den vingliga situation som energiforskningen varit i det senaste året. Nu ser det ut att reda ut sig för oss med en ny ansökan hos STEM och förhandlingar med EU, kommenterar centrets föreståndare Marcus Aldén.

I utvärderingsgruppen ingick också dr. William J. McLean från Livermore, Kalifornien, professor Frank Behrendt, Berlins tekniska universitet, och professor Douglas A. Greenhalgh, Cranfields universitet i Storbritannien.

MATS NYGREN

LU belönat för hållbar utveckling

MILJÖUTMÄRKELSE. Unesco-sekretariatet i Paris har beviljat en ansökan från Lunds universitet om att få en Unesco Chair i utbildning för hållbar utveckling. Det ger en god status och innebär inträde till ett nätverk bestående av andra innehavare av Unesco Chairs.

I Sverige är Lunds universitet just nu ensamt om en beviljad ansökan. Chalmers har också ansökt men har ännu inte fått svar, och Göteborgs universitet har haft en Unesco Chair som var knuten till en person som gått i pension. I Lund är utmärkelsen knuten till både Internationella miljöinstitutet och professor Thomas B Johansson. Själva överlämnandet kommer att äga rum efter årsskiftet vid en ceremoni i Paris. Från Svenska Unescorådet vid Utbildningsdepartementet säger generalsekreterare Johan Lindell att man är mycket glad över att Lunds universitet nu kommit med i det prestigefyllda internationella nätverket.

– En Unesco Chair öppnar många dörrar.

Unescorådet har fått uppdraget att arbeta med hållbar utveckling i högre utbildning av FN:s generalförsamling. Uppdraget sträcker sig fram till år 2014.

Klimatfrågor diskuterades på vetenskapskafé

POPULÄRVETENSKAP. Klimatrubbningar och gengrödor är viktiga och aktuella ämnen som diskuterats vid två "vetenskapskaféer" under hösten. Flera lundaforskare har deltagit vid varje arrangemang och fört livliga diskussioner med publiken.

Är forskarna verkligen eniga om att människan ligger bakom den globala uppvärmningen, undrade några i publiken vid klimat-arrangemanget, som ägde rum på stadsbibliotekets kafé i Helsingborg.

– Ja, det råder numera nästan en nästan total enighet på den punkten, även om det inte alltid framgår i debatten. Medierna lyfter ofta för effektens skull fram någon av de få forskare som ifrågasätter människans roll. Men de är inte representativa för forskarvärlden: den samlade kunskapen på området är helt entydig, förklarade miljövetaren Lennart Olsson.

Och naturgeografen Anders Lindroth instämde:

– Den halt av växthusgaser vi har i atmosfären idag är högre än den varit på miljoner år. Det är helt klart en människo-orsakad effekt.

Varför görs då så lite, varför bygger man till exempel inte mer energisnåla hus, undrade en person i publiken och pekade uppåt mot kaféets tak av fönsterglas. Västra Hamnen i Malmö, med sina nybyggda och arkitektoniskt snitsiga men energislösande hus, var ett annat exempel.

Forskarpanelen kunde bara hålla med.

– Mycket av det vi bör göra med tanke på växthusgaserna borde göras i vilket fall som helst, underströk energiexperten Per Svenningsson. Energisnålt bygganade, effektivare energianvändning, fler vindkraftverk med mera måste vi ändå ha den dag oljan börjar ta slut.

ATT FORTSÄTTA med dagens energianvändning men ta hand om koldioxidutsläppen, t.ex. genom att föra ner koldioxid i gamla borrhål i marken, såg han som både dyrt, svårt och osäkert. Sådana tekniska modeller utgör ingen långsiktig lösning, bara i bästa fall ett sätt att vinna tid.

– Men vi har svårt att ta till oss insikten att det moderna samhället kanske inte kan lösa de problem det själv har skapat. Vi är ju uppfödda med att det finns tekniska lösningar på allt, menade statsvetaren Johannes Stripple.

Nästa vetenskapskafé anordnas i Lund i början av februari och handlar om tolkningen av religiösa upplevelser.

INGELA BJÖRCK

Geografer samlades i Lund

DOKTORANDTRÄFF. Lunds geografidoktorander var nyligen värdar för ett nationellt symposium för doktorander inom naturgeografi, kulturgeografi, humanekologi och socialantropologi. De redovisade forskningsprojekten sträckte sig från biologisk mångfald på Öland till småbönder i Zambia, ursprungsbefolkningen i Amazonas och kampen om utrymme i moderna storstäder.

Eftersom det pågår en diskussion om att ersätta geografi med "hållbar utveckling" som gymnasieämne i framtiden, så är det enligt arrangörerna extra viktigt att doktorander med olika geografisk skolning kan träffas och diskutera forskningens framtid inom sina ämnen. Symposiet ägde rum inom ramen för SSAG, Svenska sällskapet för antropologi och geografi.

Martin Pettersson.

Förste infokomingenjören

PREMIÄRINGENJÖR. Martin Pettersson blev först ut bland civilingenjörerna på LTH:s infokomprogram. I augusti 2001 flyttade han till Lund från Uppsala, kanske inte främst för det nya infokomprogrammets skull utan för att "byta stad".

Fyra år senare var han klar med sitt examensarbete om texturkomprimering i mobil 3-D-grafik, som han gjorde hos Ericsson. Och där hos Ericsson Research i Kista är han nu anställd, fast han nu arbetar med videokodning.

Den 25 november uppvaktade de programansvariga honom med tårta och några presenter.

Martin har trivts i Lund och med det nya programmet, trots att sådana alltid har barnsjukdomar.

– Till skillnad från välkända ingenjörsprogram får man förklara för arbetsgivarna vad Infokom är, säger Martin. Ett brett program för allt i telekomsektorn från antennerna till människorna/mottagarna.

"Ingenjörsprocessen för programutveckling" och "Digitala bilder" är ett par kurser han särskilt framhåller. Kognitionskursen var kul men också en kulturkrock, då den leddes av en filosof.

TEXT & FOTO: MATS NYGREN

Läkaresällskapet i Lund

A. *Inbjuder prefekter, ställföreträdande prefekter för forskning och forskarutbildning, sektionschefer eller motsvarande, att föreslå pristagare till årets*

Anna-Greta Crafoord-pris.

Priset avser att premiera större vetenskapligt arbete, såsom avhandlingsarbete framlagt under 2005 vid Medicinska fakulteten vid Lunds Universitet.

Förslag till pristagare, styrkt med motivering skickas till Styrelsen för Läkaresällskapet i Lund på nedanstående adress före den 31/1 2006. Fem ex. av det aktuella arbetet bifogas. Föreslagen pristagare behöver inte vara medlem i Läkaresällskapet i Lund.

B. *Utlyser resestipendier.*

ur Sällskapets resestipendiefond 110 000 kr.
Astra Zenecas resestipendium 10 000 kr.

Avsikten med resestipendierna är att stödja främst den som är i tidig forskarkarriär och ännu inte nått överordnad befattning. Även tidigare stipendiater är välkomna att söka om reseberättelse har inlämnats. Sökanden skall vara medlem i Läkaresällskapet i Lund.

C. *Utlyser stipendier ur:*

Elsa Lundberg och Greta Flerons fond för studium av läkemedelsbiverkan, 55 000 kr.

Sökanden skall vara medlem i Läkaresällskapet i Lund.

D. *Utlyser:*

Bengt Lindskogs stipendium och bidrag för forskning inom medicinens historia.

Medlem av Läkaresällskapet i Lund har företräde, men även andra inbjudes att söka.

Ansökan om medlemskap och stipendium skickas till nedanstående adress. Blanketter kan hämtas från hemsidan: www.lil.lu.se. Ansökan till 2006 års stipendier skall vara sekreteraren till handa **senast den 31/1 2006.**

Styrelsen för Läkaresällskapet
i Lund
c/o Birgitta Castor
Infektionskliniken
U-MAS
205 02 Malmö

Nytt nummer 19 december

NY NÄTTIDNING FRÅN VETENSKAPSRÅDET:

Tentakel

– om naturvetenskap och teknikvetenskap

Forskningspolitik, forskningspengar och forskningsresultat
Debatt, analys, nyheter och recensioner

www.tentakel.vr.se

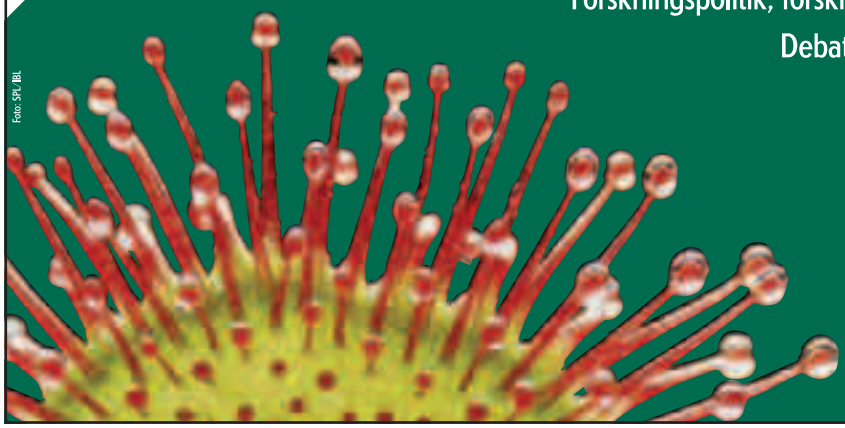
Foto: SPL/ IBL

Vetenskapsrådet

TEMA **KINA**

GULA FEBERN

Alla vill samarbeta med Kina

Alla vägar nuförtiden tycks bära österut. Antingen är man, har man just varit eller så är man på väg till – Kina.

Varför? Jo, därför att Kina nu är på väg att återta den position man tidigare haft i den ekonomiska historien. Landets andel av hela världens produktion fram till mitten av 1800-talet låg kring 25 procent – vid Maos död på 70-talet var andelen lägre än fem procent.

Dagligen läser vi om den blomstrande teknik- och särskilt telekomindustrin, men även om annalkande och redan befintliga miljökatastrofer. Peking och Shanghai kan i framtiden komma att ta över det internationella umgänget inom vetenskap, litteratur och populärkultur från New York, Paris och London, tror kända Kina-forskare.

Lunds universitet gör sitt bästa för att hålla sig framme. Som första lärosäte i världen ger Raoul Wallenberginstitutet kurser i Kina om mänskliga rättigheter. En av Internationella miljöinstitutets forskare är rådgivare åt kinesiska regeringen i energifrågor. På LTH finns forskare som hjälper till med teknik för det livsviktiga vattnet som antingen tycks svämma över eller torka bort.

Ekonomihögskolan utbildar kinesiska företagsledare och ekonomstudenterna visar stort intresse för utbyte med Kina, men har problem med språket. Det försöker man råda bot på Sociologiska institutionen där det finns lärare som hjälper kineserna att göra utbyteskurser på engelska.

Läs om detta och mycket mer på följande sidor som hade varit minst dubbelt så många om allt Kina-engagemang vid LU skulle varit med.

SIDORNA 15–38

MYCKET ATT GE OCH HÄMTA

Lunds universitet var tidigt ute med avtal med kinesiska universitet

UTBYTE. Lunds universitet var tidigt ute i Kina. För tjugo år sedan knöts det första avtalet med ett kinesiskt universitet.

Det var dåvarande rektor Håkan Westling som 1986 skrev under ett samarbetsavtal med Zhejiang universitet i Hangzhou. Det var ett avtal som glömdes bort under några år – men som nu är förnyat med färska rektorsunderskrifter.

Sedan slutet av 90-talet har Kinaengagemanget på central universitetsnivå varit högt och jämt. En särskild Asienstrategi upprättades 1996 – och den har man i stort sett följt. Samarbets- och utbytesavtal har upprättats med Beijing universitet i Peking, Fudan universitet i Shanghai, Sun Yat-Fen universitet i f.d. Canton numera Guang Zhou, samt med Kinas samhällsvetenskapsakademi och Kinas vetenskapsakademi. LU har också avtal med några universitet i Hong Kong.

BALANSEN I STUDENTUTBYTET på avtalsuniversiteten är god – det rör sig om ett 30-tal utbytesstudenter på bägge hållen, dvs. kinesiska studenter här i Lund och lundastudenter i Kina. Ett problem för de svenska studenterna är språket. Än så länge ges kurserna på de kinesiska universiteten nästan enbart på kinesiska. Undantaget är Hongkong där det finns engelskspråkiga kurser och söktrycket dit har ökat under senare år, särskilt från Ekonomihögskolan. Balansen i forskarutbytet är mindre bra – kinesiska forskare kommer gärna hit och forskar, och svenska forskare reser gärna dit – men få forskar på plats i Kina.

Studenter vid Nordic Centre vid Fudan University i Shanghai. FOTO: CHEN HANFENG

LUNDS UNIVERSITET är också aktivt i Nordic Centre som består av 20 nordiska universitet. Det bildades 1995, med syftet att skapa ökad förståelse mellan de nordiska länderna och Kina. Centret finns inom Fudan universitet, och har en väl etablerad kursverksamhet med nordiska lärare.

Kurserna som riktar sig både till kinesiska studenter och näringslivet handlar inte bara om Norden utan kan även vara upplagda efter enskilda gruppers behov. Här bedrivs också forskningsprojekt, exempelvis ett genderprojekt, och här arrangeras konferenser. Under de senaste sju åren har Lunds universitetsdirektör Peter Honeth varit ordförande för Nordic Centre.

PETER HONETH ligger också bakom universitetets Asienstrategi, och han ser det som en fördel nu att Lund var tidigt ute och har skapat sig ett gott rykte i Kina.

– Numera handlar det inte om bistånd om någon skulle tro det, utan om ett ömsesidigt samarbete. Vi har mycket att ge, men också mycket att hämta. Det finns områden där Kina redan ligger före oss, även inom högre utbildning och forskning. Kina har, genom sin storlek, möjlighet till större bredd på sin spets, säger han.

I forskningsvärlden talas det om en hårdprioritering av kunskap i Kina. Universiteten utexaminerar 400.000 studenter om året, och forskningssatsningarna stiger med en fjärdedel per år. Och redan om fem år förväntas Kina ha fler teknologie doktorer än USA.

MARIA LINDH

KARTA: PETTER LÖNEGÅRD

Några platser av LU-intresse i Kina

Beijing
LU har avtal med Beijing University, Kinas samhällsvetenskapsakademi och Kinas vetenskapsakademi (som nyligen utnämnt Sune Svanberg till "Einstein Professor", se sidan 24). En av dessa akademier äger University of Science and Technologi i Peking.

Raoul Wallenberginstitutet har dessutom sitt Kina-kontor i Beijing, se sidan 36.

Shanghai
LU har avtal med Fudan University, dit Nordic Centre är knutet. Där ger lunda-sociologer kurser i Nordic Studies, se sidan 23. Där har också en lundastudent skrivit en uppsats om det kinesiska gaylivet, se sidan 22. Sjuksköterskor från ett Fudan-anknutet kvinnosjukhus har varit i Lund och vidareutbildat sig, se sidan 32.

Hangzhou
LU har avtal med Zhejiang University, där också LU Education har startat ett samarbete genom Sino–Swedish Management Development Centre.

Guang Zhou
LU har avtal med Sun Yat-Fen universitetet

Hong Kong
LU har avtal med tre universitet

Yangtzeflodens bäcken
LU-geologer undersöker en bergknalle som innehåller utomjordisk kromit, se sidan 25.

Henan
Översvämmades svårt 1975. Lundaforskare har deltagit i projekt för att undvika nya översvämningar, se sidan 30.

Gansu-provinsen
Lundaforskare deltar i projekt om oaser och bekämpning av ökenspridning, se sidan 31.

Ostindiefararen Götheborg
Kopian av 1700-talsfartyget gav sig i oktober iväg mot Kina. Två år ska färden ta och under tiden får besättningen undervisning i kinesiska från LU via webben, se sidan 35.

MÅNGA VILL BLI KINAS BILL GATES

EKONOMI. Kina är idag en av världens mest expansiva tillväxtekonomier. Teknologi och forskning utvecklas i snabb takt vilket kan avläsas i antal doktorander vid universiteten och i den kvalitativa höjden på utbildningssystemet.

– Jätten Kina har inte bara vaknat, den har också tagit en högre examen, förklarar Sonja Opper, Gad Rausing-professor i internationell ekonomi (Kina) på Ekonomihögskolan.

Sonja Opper är nyligen hemkommen efter fyra veckors fältstudier i Hangzhou, en sexmiljonersstad nära Shanghai. Hon är en av tre senior researchers i forskningprojektet "The Entrepreneurial Spirit", som leds av professor Victor Nee vid Cornell University i USA, tillsammans med forskare från Beijing University. Studien undersöker "the Birth of China's Free Enterprise Economy". FOTO: THORE SONESON

Sonja Oppers professur och forskning fokuserar på relationerna mellan privat företagsamhet och den statliga sektorn. Kinas ekonomiska boom har styrts av flera statliga program som investerat i olika sektorer inom näringsliv och teknologi. Det senaste "The Torch Program" inleddes 1988 och har varit inriktat på forskning och utveckling inom elektronik-, bil- och maskinindustrin.

IDAG SATSAR den kinesiska ekonomin på att skapa välstånd genom högre utbildning och kommersialisering av kunnandet. Sonja Opper berättar att antalet studenter som tar examen från universitet och högskolor för tio år sedan låg på 600.000. I år är det nära två miljoner som utexamineras. En tredjedel av dem har genomgått teknisk utbildning i någon form.

– Högre utbildning är en medveten investering i mänskligt kapital, menar Sonja Opper. Kunskap i management och internationell företagsamhet ökar den dynamiska utvecklingen, särskilt inom högteknologisektorn.

– Kina har haft sina läroår hos de utländska teknikföretag som etablerat produktion i landet. Dessa företag har investerat utländskt kapital i forskning, ofta som ett led i kontraktsförhandlingar. Nu är Kina i allt högre grad redo att agera självständigt med egen tillverkning och egna varumärken.

– Avtalet har varit kristallklart – Kina har öppnat sin marknad och fått teknologi i utbyte.

Ett närliggande exempel är relatio-

nerna mellan Ericsson och det kinesiska telekombolaget Huawei. Där har det svenska företaget gått från att sälja kunnande och egen utrustning i 3G-teknologi och mobilsystem, till att sälja patent och utvecklingsrätter till Huawei som idag bedriver avancerad forskning i Kina, Indien och Sverige.

– De internationella företagen är medvetna om sambandet mellan innovation och framtida utveckling, men majoriteten av de kinesiska företagen är små eller medelstora och kan inte satsa resurser på internationella patenträttigheter. Istället uppmuntras de till lokal affärsutveckling och många high-techföretag startar som spin-off från olika universitet genom regionala samarbeten.

Den privata företagsamheten är central i Kinas ekonomiska revolution och företagens framgångar lockar lågt betalda forskare att starta eget för att få del av det kinesiska ”framgångsundret”.

DEN STÄNDIGT UPPGÅENDE ekonomin skapar samtidigt ökade klyftor inom den stora miljardnationen. Över 300 miljoner människor är arbetslösa i jordbruksregionerna. Kina lever idag med en delad ekonomi. En för landsbygd och en för industriregionerna. I förlängningen kan detta faktum skapa ännu större klyftor, säger Sonja Opper.

– Ojämlikheten i inkomst och den sociala instabiliteten som kan följa på den nuvarande explosiva utvecklingen är ett stort problem. Att gå från bondesamhälle till högteknologisk nation tar mer än en generation.

Kan man förutse om och när den kinesiska ekonomiska standarden och företagskulturen kommer att vara på västerländsk nivå ?

– Det är ren spekulation, men om vi antar att inga oförutsägbara bakslag kommer, kan Kina utvecklas till en ledande innovativ världsnation inom tio år. Kina har andra lagar inom genetisk forskning än man har i väst, och de nära relationerna med kinesiska entreprenörer i innovativa centra som Silicon Valley gör att deras kunnande utvecklas snabbt, säger Sonja Opper.

YTTERLIGARE EN FAKTOR är den starka entreprenörsanda som nu råder i Kina. Det syns bland annat i det stora utbudet av managementlitteratur i bokhandlarna.

– Ett vanligt tema i den litteraturen är hur man blir Kinas Bill Gates. I Kina är man beredd att ta risker och satsa ekonomiskt. De allra flesta framgångsrika entreprenörer misslyckas inte bara en utan kanske fyra gånger med sina företag och idéer innan de lyckas.

– Kina har en mycket positiv lärandekultur, helt annan än i mitt hemland Tyskland där *ett* misslyckande är tillräckligt för att få stämpeln ”loser”, avslutar Sonja Opper.

THORE SONESON

Världens största mobilmarknad

TELEKOM. – Kina har runt 300 miljoner mobilabonnenter. I Beijing är “penetrationen” runt 50 procent och redan nu konkurrerar kinesiska tillverkare på världsmarknaden. De bästa universiteten är redan långt framme i utvecklingen av 3G- och 4G-telefoni.

En av dem som reser ofta till Kina är telekomprofessor Ulf Körner, LTH. Nyligen besökte han Ministeriet för vetenskap och teknologi för Vetenskapsrådets och Vinnovas räkning. Detta för ett planerat forskningssamarbete mellan Sverige och Kina, som ännu inte har startat

För Ericssons räkning har Ulf Körner undervisat chefer bland de kinesiska operatörerna inom Ericsson China Academy, en mastersutbildning som administreras av Handelshögskolan i Oslo. Cheferna studerar i tio tvåveckorsmoduler av vilka en går i Oslo. Dit reste Ulf Körner och Allan Malm från Lund för att lära ut telekommunikation respektive ekonomi.

Populärt med samarbete inom management

UTBYTE. Kina sänder i allt högre grad forskare utomlands. Över hundra tusen söker sig till universitet och kunskapscentra inom tekniksektorn, bioteknik, IT och managementutveckling över hela världen. Inom Lunds universitet har flera institutioner och forskningscentra nära kontakt med kinesiska universitet, och på Ekonomihögskolan utvecklar man gärna detta.

– Vi har samarbete med flera stora universitet i Peking och Hong Kong och där finns ett stort intresse för management och affärsutveckling nu när Kina öppnat näringslivet för internationell konkurrens, säger professor Allan T. Malm, rektor för Ekonomihögskolan.

Ett sätt att främja utbytet vore att svenska företag inrättar stipendier för kinesiska studenter att komma till Lund och studera ekonomi.

Allan T. Malm menar att detta borde vara värdefullt för svenska företag med verksamhet i Kina, inte minst inom telekomindustrin som expanderat kraftigt och där det mobila nätet har miljontals med abonnenter.

– Kinesiska entreprenörer är väldigt teknikpositiva. De vill alltid ha de senaste telefonerna och tekniken, fortsätter Allan T. Malm, som arbetat med utbildning för drygt 400 mellanchefer inom Ericsson i Kina.

Stora nationella företag som etablerats under de senaste decenniet är idag redo att expandera internationellt.

– Idag finns det ett tiotal företag som tillverkar egna mobiltelefoner i Kina. Deras ledande datortillverkare Lenova har köpt hela IBM:s tillverkning av persondatorer och förlagt den till Kina. Vitvarujätten Haier finns i svenska butiker om ett år, det blir en tuff konkurrent till Electrolux och Whirlpool.

THORE SONESON

Studentlitteratur
VÄGEN TILL VINNANDE VETANDE

Utgivningsansvarig
inom Samhällsvetenskap

Vi på Studentlitteratur är fast beslutna att vidareutveckla vår ledande position i nära samarbete med författare, lärare och studenter. Därför söker vi nu en **Utgivningsansvarig inom Samhällsvetenskap** som med nya idéer, kraft, energi och beslutsamhet vill vara med och utveckla vår utgivning på en föränderlig universitets- och högskolemarknad. Förändringen innebär många nya möjligheter och spännande utmaningar för kursanpassad utgivning och nya publiceringsformer.

Här hos Sveriges största förlag för utgivning mot universitet och högskola får du de resurser och det kollegiala stöd du behöver för att rekrytera de bästa författarna, använda de mest lämpade utgivningsformerna och med stöd av en levande backlist bygga upp en slagkraftig utgivning som du själv ansvarar för. Du måste därför vara resultatinriktad och van att arbeta självständigt.

Vi tror att du är verksam som lärare på universitet eller högskola och har intresse av att fortsätta följa ditt ämnesområde från nya utgångspunkter. Du måste tycka om att resa mycket eftersom tjänsten medför kontinuerliga besök på högskolor runtom i landet.

Ytterligare information får du av förlagschef Hans Sundström, 046-31 21 81 (mobil 0733-41 21 81) eller hans.sundstrom@studentlitteratur.se.

Kontaktperson för Sif-klubben är Inger Jänchen, 046-31 21 48

Besök gärna vår webbplats, www.studentlitteratur.se, för mer information om verksamheten.

Välkommen att skicka in din skriftliga ansökan och meritförteckning, som måste vara oss tillhanda senast 19 december, till

Studentlitteratur AB, att. Birgitta Nilsson
Box 141, 221 00 Lund, eller via e-post på adressen:
birgitta.nilsson@studentlitteratur.se

Studentlitteratur AB är Sveriges ledande förlag för kvalificerad kurs- och facklitteratur. Företagets samlade utgivning omfattar över 3 500 titlar författade av 4 000 forskare och lärare. Förlaget är verksamt inom läromedel för grundskola och gymnasium, kurslitteratur för universitet och högskola samt kvalificerad facklitteratur för yrkesverksamma. Läromedel som integrerar böcker och digitala medier utgör en växande del av utgivningen. Företaget, som är familjeägt, omsätter cirka 200 miljoner kronor och har 130 anställda. Verksamheten finns i Lund.

Studentlitteratur, Box 141, 221 00 Lund. *www.studentlitteratur.se*

LU EDUCATION SÄLJER UTBILDNING I KINA

UPPDRAGSUTBILDNING. I takt med att kinesiska företag och myndigheter utvecklar internationella kontakter och samarbeten växer behovet av kurser och utbildning inom managementområdet snabbt.

Detlef Clöwe, vd för LU Education AB, har startat ett utvecklingssamarbete med Zhejiang University, av kineserna själva rankat som fjärde bästa universitet i landet.

– Vi arbetar med uppdragsutbildningar inom business och management. Vår verksamhet är kommersiellt upplagd, den ska vara ekonomiskt lönsam, berättar Detlef Clöwe, som leder verksamheten i Kina sedan ett halvår tillbaka.

Det svensk-kinesiska samarbetet bedrivs genom Sino-Swedish Management Developments Centre på Zhejiang universitetet i Hangzhou där professor Wang Zhongming på universitetets Management School sitter i styrelsen. Staden Hangzhou ligger i Shanghairegionen där svenska Ericsson och Gambro är etablerade, och deras verksamhet genererar behov av produktion och tjänster, samarbete mellan olika företagskulturer.

I den här byggnaden vid Zhejiang University har LU Education sitt Kina-kontor.

– De första kurserna förmedlade av centret har hållits under hösten. En grupp kineser har varit i Lund på ledarskapsutbildning och utbildats på LTH. Gruppen bestod av yrkesverksamma chefer inom både privat och statlig verksamhet. I det nya Kina är det inte alltid lätt att veta vad som är vad, säger Detlef Clöwe.

– Vår roll är att vara ett slags mäklare för utbildningarna. All undervisning planeras och bedrivs av Lunds universitets egna lärare och institutionerna säljer denna externutbildning genom oss.

Uppdragsutbildningar är det ena benet i det svensk-kinesiska samarbetet. Det andra är ett planerat mastersprogram i International Business Management, där inriktningen blir på service management, logistik och entreprenörskap. Programmet ska starta hösten 2006 för ett femtiotal studenter på Zhejiang universitetet.

– LU Educations roll blir att arbeta med kvalitetssäkring och examination, berättar Detlef Clöwe. Det kommer att finnas ett stort behov av lärarresurser från Lund inom ramarna för detta program.

Det svensk-kinesiska samarbetet innebär också kurser inom sommaruniversitetet 2006 i Lund där kinesiska universitet kan köpa platser.

THORE SONESON

▶ LU Education

LU Education AB är ett helägt dotterbolag till Lunds universitets utvecklings AB, Luab. Företaget har tio anställda och beräknas omsätta drygt 30 miljoner kronor under 2005. Bolaget säljer uppdragsutbildningar och har bl.a. SIDA och Region Skåne som kunder. Under 2006 kommer kurserna i Kina omsätta en halv miljon kronor, men omsättningen beräknas expandera kraftig de närmaste åren.

Magnus Lindström skrev uppsats om homokultur i Shanghai

GAY-KINA KVAR I GARDEROBEN

Magnus Lindström fick tillbringa många kvällar på Shanghais gaybarer för att samla material till sin uppsats om kinesisk gaykultur.

SOCIOLOGI. – Ett omöjligt uppsatsämne – det finns ingen homokultur och knappt några homosexuella heller i Kina.

Den kinesiska handledaren visste inte hur fel han hade när han avrådde Magnus Lindström från att skriva om kinesisk gayidentitet.

Under ett halvårs tid besökte Magnus Lindström gaybarer i Shanghai fyra eller fem kvällar i veckan.

– Jag hängde i baren från nio på kvällen till tre–fyra på morgonen berättar han. Om jag behövde anteckna något så gick jag in på toaletten.

Magnus Lindström hade redan innan han fick ett Linneaus-Palme-stipendium vid Fudan University bestämt sig för att skriva om hur olika identiteter bildas. När Kina-resan blev aktuell beslöt han sig för att undersöka kinesisk gaykultur eftersom mycket litet har skrivits om den. Att han valde barmiljön berodde på att det är den enda offentliga miljön där det skulle kunna gå att genomföra en fältstudie av homosexuella. Nackdelen var dock att bara en viss kategori har råd att gå på bar.

Även om homosexualitet aldrig har varit förbjudet i Kina så är samhället extremt intolerant mot sexuella avvikelser. Fram till 2001 klassades homosexualitet som en sjukdom och i realiteten har homosexuella inte behandlats bättre än politiska dissidenter.

– I den kinesiska kulturen talas mycket om vikten av att inte ”förlora ansiktet”, säger Magnus Lindström. Genom ett avvikande beteende drar man, i högre grad än i vår kultur, inte bara skam över sig själv utan över hela familjen. Men eftersom ens handlande i högre grad blir en familjeangelägenhet, så finns också en outtalad privat sfär som familjen ser mellan fingrarna på, bara man sköter den snyggt och diskret.

– Det för med sig att det som läggs i den privata sfären aldrig ventileras och förblir ett kapitel för det privata, säger Magnus Lindström.

DET VAR ALLTSÅ EGENTLIGEN inte särskilt konstigt att Magnus Lindströms handledare inte trodde på hans uppsatsämne. Men Magnus hade via nätet fått kontakt med en person som visade sig vara det perfekta passerkortet till gayvärlden; en kille som kunde engelska, som själv vara homosexuell och en flitig barbesökare. Språkförbistring är, enligt Magnus Lindström, ett problem när man bedriver fältstudier i Kina. Men kineserna är oerhört hjälpsamma och om viljan att kommunicera finns så brukar det till slut gå.

Det visade sig finnas en uppsjö av gaybarer i Shanghai, även om de är svåra att upptäcka för en utomstående.

Trots att det fanns många utlänningar bland besökarna blev Magnus Lindström snart känd som utlänningen som bedrev en fältstudie, och många kom fram till honom för att bli intervjuade.

– Situationen i Shanghai påminner en del om den i Sverige på femtiotalet, säger han. Det är i princip otänkbart att ”komma ut” som homosexuell bland släkt och på arbetsplatsen, men i takt med inflyttningen till storstäderna så blir man friare i sitt handlande. Men man måste fortfarande ha en bra ursäkt till att man inte har gift sig när man passerat 25-årsstrecket!

NÄR MAGNUS LINDSTRÖM började sin studie trodde han att den ganska fysiska manliga kulturen skulle göra det lättare för homosexuella att öppet visa sin läggning. Men att kinesiska män ofta ses hålla om varandra eller sitta i varandras knä på en överfylld buss, betyder inte att det finns en tolerans för sexuella avvikelser.

– Inom kulturer med ett homosocialt beteende, typ fotbollskulturen, så finns ofta istället en ökad homofobi, säger Magnus Lindström, som dock inte vill tala om homofobi i Kina eftersom det inte finns några öppet homosexuella att rikta sin homofobi mot.

MAGNUS LINDSTRÖM HADE två handledare vid Fudan University och de följde med intresse hans fältstudie. Han bodde på ett gästhem för utländska gäststudenter inom campusområdet och träffade regelbundet sina handledare. I övrigt hade han inte mycket kontakter med den kinesiska universitetsvärlden.

– Jag gick på de få föreläsningar som gavs på engelska, men det var allt.

Kinavistelsen gav emellertid mersmak. Nu läser Magnus Lindström kinesiska som han hoppas få användning för om han blir antagen till forskarutbildningen i sociologi. Blir han det så vill han fördjupa sig i bland annat fenomenet att ”tappa ansiktet”.

TEXT & FOTO: ULRIKA OREDSSON

En guldgruva för sociologer

SOCIOLOGI. Få länder har så stora klyftor mellan fattiga och rika som Kina. Landsbygden är en krutdurk. Generationsmotsättningarna är enorma: I städerna bor ungdomar som får bratsen vid Stureplan att blekna, medan deras föräldrar har vuxit upp under kulturrevolutionen.

För den som vill studera samhällsomvandling är Kina studieobjektet med stort S. Där sker nu allt i en rasande takt.

– Landet är en guldgruva för sociologisk forskning, säger lundasociologen Jan Olof Nilsson, som tillsammans med sin kollega Kjell Nilsson har pendlat mellan Kina och Sverige sedan slutet av 90-talet.

EN INBJUDAN från Nordic Centre vid Fudan University blev upptakten till deras kontakter i landet. Sociologiska institutionen i Lund låg långt framme när det gäller utvecklingen av nätkurser och Nordic Centre förmedlade kontakten mellan Fudan University och lundalärarna. Resultatet av den första resan blev, förutom ett nyväckt Kinaintresse för lundasociologernas del, även en kurs i Nordic Studies som de ger tillsammans med ekonomhistorikern Jonas Ljungberg från Raoul Wallenberginstitutet samt statsvetare från universitetet i Bergen.

– Nordic Studies-kursen är den enda av sitt slag i Kina, säger Kjell Nilsson. Där samlas jurister, ekonomer, litteraturvetare, statsvetare och sociologer och läser om de nordiska välfärdsstaterna och om ekonomisk, politisk, social och kulturell utveckling.

Kursen ges på mastersnivå och efter tre veckors campusförlagda studier fortsätter undervisningen via nätet.

Kjell Nilsson och Jan Olof Nilsson hoppas att intresset för Nordic Studies så småningom ska utmynna i en forskarmiljö vid Nordic Centre där man håller på att bygga upp ett bibliotek med litteratur om de nordiska länderna. Och intresset för kursens femtio platser är stort.

– Det höga söktrycket beror säkert delvis på att vi har stipendier knutna till kursen, säger Kjell Nilsson. De duktigaste studenterna får chansen att tillbringa en termin i Lund, med alla kostnader täckta av Lunds och Fudans universitet.

DET FINNS AVTAL både på institutions- och universitetsnivå mellan Lunds universitet och Fudans universitet. Men hittills har det funnits vissa problem för de svenska studenterna att utnyttja avtalen eftersom det finns så få kurser på engelska. Man har löst det genom att låta studenter på magisternivå utnyttja dem: studenterna gör ett fältarbete och får kinesisk handledning.

Men för att fler studenter ska kunna åka och även följa en kurs vid universitetet hjälper Jan Olof Nilsson och Kjell Nilsson till med att utveckla en kurs för utländska studenter vid universitetet i Fudan. Även den är på mastersnivå och handlar om ”Globalization from an east-western perspective”.

BÅDE KJELL NILSSON och Jan Olof Nilsson tror att det stora intresset för Kina bara är i sin linda.

– Turismen till och från Kina kommer att öka kolossalt, förutspår Jan-Olof Nilsson. Med tanke på Kinas ökade ekonomiska och politiska betydelse är det viktigt att öka kunskapen om och utbytet med Kina.

ULRIKA OREDSSON

God undervisning i kinesiska

SPRÅKSTUDIER. Alla studenter som läser kinesiska på B-nivån i Lund klarade standardtestet i rikskinesiska.

– Det är ett bra betyg på vår undervisning, säger Peter Sivam, lärare på Öst- och Sydöstasiatiska språk. Testet är egentligen avsett för studenter som läser kinesiska på heltid i Kina. Där gör studenterna testet först någon gång under andra studieåret och de har dessutom fördelen att de vistas i en helkinesisk miljö.

Kinesiskt TV-team gjorde film om LU

TV. I början av november tillbringade ett filmteam från Kinas största TV-kanal, CCTV, tre dagar vid LU. Resultatet blir en halvtimmes långt program i TV-serien "World Famous Universities" och avsnittet ska visas i Kina under våren. Filmteamet som åkte jorden runt hade hittills besökt femtiotre olika lärosäten. Vid ett tidigare Sverigebesök gjorde de en film om Uppsala universitet och denna gång stod Lund, Stockholm, KTH och Karolinska institutet på listan.

Kinesiskt intresse för functional food

INNOVATION. Det finns ett kinesiskt intresse för hur Sverige arbetar med functional food. Det berättar professor Magnus Lagnevik som är processledare för det stora tvärvetenskapliga forskningsprojektet "Innovation i gränsland". Han var nyligen i Hong Kong och deltog i en konferens som arrangerades av The Competitiveness Institute (ett globalt institut inriktat på konkurrenskraftiga innovationskluster). Det var Dr Sherman Fung, företrädare för traditionell kinesisk medicin, som visade stort intresse för Lundaklustret kring livsmedelsinnovationer och functional food. Kineserna tycker att lundaforskarna har kommit långt när det gäller exempelvis kliniska prövningar av läkemedel baserat på livsmedel.

Sune Svanberg har blivit utnämnd till Einstein Professor vid Kinesiska vetenskapsakademin.
FOTO: CLAES HALL

EINSTEIN!?

HEDERSBETYGELSER. Sune Svanberg, professor i atomfysik, har utnämnts till "Einstein Professor" vid Kinesiska vetenskapsakademin. Han är redan hedersprofessor vid Jilin University i Changchun och Harbin Institute of Technology, bägge mycket högt rankade universitet i Kina och lokaliserade norr om Peking.

Hedersprofessor är jämförbart med hedersdoktor, en titel som inte finns i Kina. Och "Einstein Professor" är en ny utmärkelse med anledning av 100-årsjubiléet av "Annus Mirabilis" då Albert Einstein publicerade sina banbrytande fysikaliska upptäckter. Vetenskapsakademin har förärat titeln "Einstein Professor" till flera Nobelpristagare, men eftersom Sune Svanberg samverkat med Kina i så många år, och arbetar tvärvetenskapligt på ett sätt som tilltalar akademin, fick även han titeln.

Redan för 25 år sedan tog Sune Svanberg emot en kinesisk forskare som stannade på hans institution i två år och sedan återkom flera gånger. Det är en kontakt som lett till flera utbyten och nu senast till något så ovanligt som att en lundadoktorand har en postdoc-tjänst vid ett kinesiskt universitet.

– Det är en av mina doktorander som även intresserat sig för kinesiska språket som nu är anställd på Harbin Institute of Technology, berättar Sune Svanberg.

Under ett kvarts sekel har Sune Svanberg följt den som han betecknar som "ofattbara explosiva utvecklingen" i Kina. Hans första forskare kom i blå Mao-rock till Lund, och var lika exotisk här som Sune Svanberg var ett par år senare då han kom till Kina. Till en början handlade det vetenskapliga utbytet om grundforskning inom atomfysik – nu handlar det även om mätning av luftföroreningar och tidig cancerdiagnostik. Att kineserna så småningom kommer att vara ledande på den vetenskapliga arenan är inget Sune Svanberg tvivlar på.

– Om tjugo år, eller ännu tidigare, är det vi som står med mössan i hand och ber kineserna om att få vara med och samarbeta, säger han.

Därför är det så strategiskt viktigt att ha varit ute i god tid, menar Sune Svanberg, eftersom det är med tidiga partners som kineserna kommer att fortsätta att samarbeta.

Redan nu har de kinesiska forskarna skaffat sig bra utrustning och de stora instituten och universiteten plockar hem sina bästa forskare från USA.

MARIA LINDH

NYTT KINNEKULLE UPPTÄCKT I KINA

Lundaforskare har funnit nya bevis för attack från yttre rymden

GEOLOGI. Det sägs att alla vägar bär till Rom, men för professor Birger Schmitz och hans doktorand Anders Cronholm bär vägarna till Kinnekulle.

För det är faktiskt ett nytt Kinnekulle de har funnit vid floden Puxi i det kinesiska Yangtzebäckenet. Det rör sig om en bergknalle av kalksten med spår efter en kosmisk katastrof som inträffade i vårt solsystem för nästan en halv miljard år sedan.

För cirka 480 miljoner år sedan hände något i asteroidbältet, dvs. bland de småplaneter som kretsar i banor mellan Mars och Jupiter. En kollision eller explosion ledde till att jorden utsattes för ett intensivt bombardemang av allt från mindre meteoritstenar till kilometerstora asteroider.

Detta har Birger Schmitz hävdat i åtskilliga år. Men det är inte lätt att bevisa en sådan hypotes. Stora nerslagskratrar måste ha uppstått på jordytan, men efter en halv miljard år har erosionen och andra geologiska processer utplånat dem. Schmitzs hypotes är baserad på fynd från Kinnekulle.

Där bryter man röd och grå kalksten som används som golvplattor. Fast allt duger inte – ibland finns det fula fläckar och missbildningar i kalken. Sådana plattor kasseras. En geologiintresserad lekman tyckte att fläckarna påminde om fossil och kontaktade fackmännen.

– Det visade sig att en del av fläckarna ▶

Birger Schmitz med ett kinesiskt stenprov i sitt lab (stenarna förvaras i ett rum skyltat med "ET-projektet"). I bakgrunden syns berget vid Puxi.

Doktoranden Anders Cronholm vid kalkstensväggen i Kina. Forskare undersöker berget vid Puxi-floden i Kina, som liksom Kinnekulle visat sig innehålla utomjordisk kromit.

var fossila meteoriter. Och det är sällsynt. Ett sextiotal har hittats i världen, och 95 procent av dem kommer från Kinnekulle, säger professor Schmitz.

– Jag undersökte kalkbrottet och fann att de inte låg samlade i exakt samma lager, utan att de hade en spridning som motsvarar en tidsrymd på flera miljoner år. Under så lång tid skulle jorden ha varit utsatt för ett intensivt bombardemang från världsrymden. Det stämmer också rätt bra med vad vi vet om den här perioden i jordens utveckling. Fram till denna tidpunkt har livet på jorden varit relativt fattigt på arter. Men det intensiva bombardemanget kan ha skapat förhållanden som stressade organismerna till nya anpassningar. Detta har i sin tur lett till en dramatisk ökning av antalet arter.

SCHMITZS RESULTAT har publicerats i ansedda Nature och Science. Men naturligtvis finns det många skeptiker och kritiker. Den schmitzska hypotesen är ju baserad på en enda fyndort.

I Kina hittade Birger Schmitz intressanta miljöer där man bryter kalksten. På en bergssida vid Yangtzefloden fann han och hans doktorand Anders Cronholm bl.a. spår av ”Snowball Earth”, ett lager av morängrus som är 650 miljoner år gammalt. Det har konstaterats på andra ställen – bl.a. på Varangerhalvön – och namnet anspelar på att detta är en period under vilken man tror att hela jorden kan ha varit täckt av en inlandsis. Men det mest spännande fyndet kommer från ett berg vid Puxi, en biflod till Yangtze, där lagerföljderna från tiden för den kosmiska katastrofen för 480 miljoner år sedan, är blottade och åtkomliga.

– Vi tog hem 400 kilo kalksten med flygfrakt till ett pris av 40 000 kronor. Vi kunde ha analyserat materialet i Kina, men den metod jag använder är så känslig för föroreningar att jag föredrar att ha personlig kontroll över det hela… Det ironiska är att all denna sten nu ligger i ett källarförråd. Det är så Forskarsverige fungerar. Det finns pengar för att ta hem materialet, men inte tillräcklig forskartid för att gå igenom det!

DET ÄR TIDSÖDANDE och resurskrävande att leta efter fossila meteoriter som ligger inbäddade i bergarter. Därför utvecklade Birger Schmitz en snabbmetod: att mala sönder och lösa upp kalkstenen tills det återstår en mikroskopisk rest av ett mineral av utomjordisk härkomst: kromit.

– I en fossil meteorit byts de ursprungliga ämnena ut mot lermineraler, säger Birger Schmitz. Men av det som är tillräckligt motståndskraftigt och inte omvandlas är kromit särskilt intressant. Det är av utomjordiskt ursprung och en karakteristisk beståndsdel i Kinnekullemeteoriterna.

PÅ KINNEKULLE innehåller ett kilo kalksten från de kritiska lagren två till tre mikroskopiska kromitkorn. Den dag när de 400 kilona kinesisk kalksten har bearbetats, återstår på sin höjd ett milligram kromit. I så fall har Birger Schmitz fått ytterligare belägg för sin hypotes.

– Det tycker jag mig ha fått redan nu, säger han. Vi har visserligen bara hunnit arbeta oss igenom 30 kilo av det kinesiska materialet, men har redan hittat de förväntade halterna av kromit. Därför är vi övertygade om att det som drabbade Kinnekulle också drabbade berget vid Puxi!

Enligt initierade rapporter från Kina firades upptäckterna med honungsindränkta stekta bin och andra lokala delikatesser.

GÖRAN FRANKEL

MILJÖN OFFRAS FÖR MATERIELLT VÄLSTÅND

MILJÖ OCH ENERGI. Kina skulle kunna spara massor av energi och miljö om bara den nya teknik som redan finns i landet användes mer. Det visar en avhandling med konkreta exempel hämtade från cementindustrin, som snart läggs fram av Joakim Nordqvist.

Även om Joakim Nordqvist läst teknisk fysik och lägger fram sin doktorsavhandling vid Avdelningen för miljö- och energisystem på LTH, så diskuterar han ingående de samhälleliga hindren för Kinas miljömål.

– Svårigheterna har mycket att göra med att Kina inte är så centralstyrt som vi tror och Kina själv gärna ger sken av.

Energianvändningen ökar snabbt i Kina, bara elanvändningen ökar ungefär lika mycket per år som hela den svenska elproduktionen. Kol dominerar stort och inom tio år väntas Kina gå om USA som största utsläppskälla av koldioxid. Industrin har en mycket stor del av energianvändningen.

SOM U-LAND behöver Kina inte sänka sina utsläpp enligt Kyotoavtalet, men centralt är ambitionerna ändå höga och miljölagstiftningen sträng.

Joakim Nordqvist talar om en spänning mellan sken och verklighet när det gäller viljan att modernisera Kina:

– I hetsen efter statusteknik, materiellt välstånd och en putsad fasad för- ▶

summas den hållbara utvecklingen, såväl miljömässigt som ekonomiskt och socialt. I Kina hotar en miljökatastrof förorsakad av industriell rovdrift på människor och naturresurser.

Cementindustrin består av tusentals övervägande småskaliga fabriker, mest på landsbygden. 40 procent av all världens cement tillverkas i Kina med traditionella metoder som orsakar stora lokala miljöproblem i form av damm och stoftpartiklar. 70 procent görs i schaktugnar av en typ som knappt längre används i andra länder. Moderna roterugnar tillåter mycket bättre kontroll av processen, vilket både höjer kvaliteten och effektiviteten. Med modern teknik skulle koldioxidutsläppen kunna halveras.

Trots att centrala planmyndigheter förordar övergång till ny teknik nyanläggs fortfarande den gamla typen av ugnar. Hur detta kommer sig har Joakim Nordqvist undersökt vid en rad resor till Kina i ett Sida-finansierat forskningsprojekt.

Svårigheterna beror delvis på hur Kina ser på tekniköverföring.

– Man vill ha hjälp av andra stater med att bygga upp ny teknik. Men man litar inte på privata företag, endast ”teknikägare” i form av andra stater eller internationella organisationer.

Det är också svårt att få lönsamhet i moderna anläggningar då efterfrågan på den bättre cementen är liten om den är dyrare. Joakim Nordqvist visar att olika grupper har olika intressen och flera betydelsefulla grupper inte är delaktiga i processen. Exempelvis är lokala myndigheter mer intresserade av antalet arbetsplatser och arbetstillfällen än av fabrikernas prestanda. Byggentreprenörerna föredrar billig cement.

Joakim Nordqvist.
FOTO: MATS NYGREN

Dessa grupper upprätthåller det viktiga skenet av endräkt och ordning genom att bara låtsas efterleva överhetens påbud som man inte har något inflytande över. Harmoni är en överordnadsprincip.

– Dessa förhållanden kan utomstående inte göra mycket åt men det kan underlätta kontakterna att känna till förutsättningarna, menar Joakim Nordqvist.

FÖR HANS DEL började intresset för Kina med studier i kinesiska på 90-talet. 1999 fick han chansen att göra sitt examensarbete i Kina – om energihushållning i landsbygdsbostäder i norr. Sedan fortsatte forskarstudierna på Avdelningen för miljö- och energisystem där det visade sig möjligt att forska vidare om energiproblem i Kina.

Vid intervjuerna har han dock behövt ha hjälp av tolk, en av dem är Gabriel Somesfalean från LTH. Sammanlagt har han gjort 66 intervjuer.

– Folk har i regel varit uppriktiga även om det finns saker de inte kan säga. Däremot har det varit svårt att få dokument.

– Det här är en insats som inte många kunnat göra, säger Joakim Nordqvists handledare, professor Lars J. Nilsson med hänvisning till Joakims bakgrund.

MATS NYGREN

Lundaforskare miljörådgivare åt den kinesiska ledningen

MILJÖ. Om man talar om miljöfrågor i det moderna Kina, ser de flesta svenskar nog framför sig rykande skorstenar, smog, bilavgaser och en miljö som offrats för den ekonomiska utvecklingen. Men Kinas ledare är faktiskt väl medvetna om vikten av att försöka skydda miljön, menar Thomas B. Johansson på Internationella miljöinstitutet.

Och han bör veta. Sedan början av 90-talet har han suttit med i olika kommittéer som varit rådgivande i energi- och miljöfrågor på hög politisk nivå i Kina. Numera är han med i China Sustainable Energy Program, ett organ vars kinesiska samarbetspartner är direkt underställd Kinas regering.

– De kinesiska ledarna är ytterst medvetna om och bekymrade över energi- och miljöfrågorna, säger Thomas B. Johansson. Men deras allra högsta prioritet är att behålla stabiliteten i samhället och undvika social oro, och det kräver att den ekonomiska utvecklingen fortsätter. Man försöker så gott det går att göra detta med bl.a. bättre och renare produktionsteknik.

Kinas mål är att fyrdubbla sin BNP mellan åren 2000 och 2020. Men man har också många mål på energins och miljöns område, t.ex. att använda mer förnybar energi. Kina är redan störst i världen på solvärme, och målet är att 15 procent av all energi år 2020 ska komma från sol, vind och biomassa.

Ett annat mål är att förbättra energiintensiteten i ekonomin med en femtedel till år 2010, dvs. få mer ut av den insatta energin. Man vill också förbättra kolteknikken och försöka minska oljeimporten genom att ta fram kolbaserade flytande bränslen.

Men om alla dessa mål går att uppnå, och om de går att förena, är ännu en öppen fråga.

INGELA BJÖRCK

Kinesiska miljöstudenter distansutbildar sig i gröngräset

Samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin på besök i Kina nyligen. Till höger Miljöinstitutets Thomas B. Johansson.

MILJÖUTBILDAR UNGA KINESER

Miljöinstitutet har startat ett Young Masters-program i Kina

MILJÖ. Ett internationellt ungdomskonvent i Kina år 2008 i anslutning till OS i Peking. Det är just nu ett av målen för Internationella miljöinstitutets internationella distansutbildning för lärare och ungdomar, Young Masters Program.

Vanlig mastersutbildning har Miljöinstitutet ägnat sig åt i många år. Men miljömedvetenhet bör väckas så tidigt som möjligt, och därför startade man år 1999 en ”ungdoms-masters” riktad till gymnasieungdomar. Nästan 1000 ungdomar i över 100 länder deltog i den första omgången, som avslutades med ett konvent i Lund.

Den första kursen har sedan följts av två till, med konvent i Turin, Alexandria och Dubai. Samtidigt har ett särskilt Young Masters-program satts upp i Kina – men inte bara för kineser.

– Vi har samarbetat med det kinesiska naturvårdsverket och med den organisation som auktoriserar ”gröna skolor”, skolor med medveten miljöprofil. De hade en bestämd önskan om att Young Masters-kursen skulle gå på engelska och omfatta även studerande utanför Kina. Syftet med det var att ge de kinesiska gymnasisterna internationella kontakter, förklarar Carl Foung på Miljöinstitutet.

Drygt 300 kinesiska gymnasister och lika många från andra länder fick förra året kunskaper via nätet om förebyggande miljöarbete. De gjorde också projektarbeten och lärde sig ta egna initiativ.

– Vi uppmuntrar våra masters-studenter att bli aktiva påtryckare för miljön. Samma sak säger vi till gymnasisterna: undersök er hemmiljö, tala med politiker, gör studiebesök och ställ frågor på era lokala reningsanläggningar, om det finns några!

Enligt Carl Foung är intresset inte minst i Kina så stort att verksamheten har möjlighet att växa drastiskt. Men då räcker inte institutets lärarkrafter till. Därför vill man i stället ägna sig mer åt att utbilda lärare i de berörda länderna till att bli handledare på olika nivåer, där den högsta nivån kräver en 10 poängs-utbildning.

Stöd från högsta nivå har man hela tiden fått av Margot Wallström i EU, och inom Sverige av samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin. Den senare besökte nyligen en av Kinas 24.000 ”gröna skolor”.

Young Masters-programmets stora vision är att dels få in miljöutbildningen i skolornas ordinarie schema, dels utveckla ett nät av ”underleverantörer”.

– Om vi kunde få 100 universitet runtom i världen att ansvara för den lokala utbildningen inom sina regioner, medan vi på Miljöinstitutet ägnar oss åt att förbättra och förnya det nätbaserade undervisningsmaterialet, då skulle vi kunna nå mångdubbelt fler studerande, menar Carl Foung.

– Somliga har undrat om detta är något universiteten ska syssla med. Men att utveckla distansutbildningsteknologi, pedagogik och skolverksamhet, och göra komplicerad akademisk kunskap tillgänglig även för lärare och för den unga generationen, det är väl ett universitetsansvar om något!

INGELA BJÖRCK

En kinesisk oas med sin vattenkälla.
FOTO: LARS BENGTSSON

SÄLLAN LAGOM MED VATTEN

VATTENFRÅGOR. Vatten har alltid varit en kritisk fråga i Kina. Större delen av landet har vattenbrist samtidigt som floddalar ofta översvämmas. Bevattning är nödvändig för att livnära befolkningen och den organisation som detta kräver har bidragit till att skapa den kinesiska civilisationen.

Vattenfrågor i Kina har länge sysselsatt forskare vid Institutionen för teknisk vattenresuslära på LTH. LUM har talat med professor Lars Bengtsson och universitetslektor Linus Zhang. De arbetade första gången i Kina med ett projekt i Henan 1992. Ett område där hade översvämmats väldigt svårt 1975. Det föll 1.600 millimeter regn på tre dagar, lika mycket som tre årsnederbörder i Sverige. Möjligen dog 50.000 människor, exakta uppgifter saknas.

Det här följdes upp med ett så kallat river management-projekt där man studerade möjligheterna att använda vatten i dammar till bevattning, vattenkraft och även som skydd mot översvämningar.

– Slutsatsen blev att om man verkligen ska kunna skydda mot översvämningar behöver dammarna vara tomma, och då kan de inte användas till de andra ändamålen, säger Lars Bengtsson.

Linus Zhang från Kina, som disputerat i Lund 1991, deltog i projektet.

Forskarnas matematiska modeller över flöden och sannolikhetsberäkningar visade att det säkraste var att flytta på folket, vilket man till stor del redan gjort. Så höga dammar att de skyddar mot ett lika inten-

sivt regn går nämligen inte att bygga i dalen. Å andra sidan bör en liknande översvämning inte ske på fem–tio sekel…

Mest har man annars ägnat sig åt Gansu-provinsen i de torra nordvästra delarna av landet. Där har man studerat den traditionella metoden att samla vatten från tak och gårdar under sommarmånaderna, då de enda regnen faller. Studenterna Petra Larsson och Karin Gromark vann priser för sitt exjobb från häradet Dingxi, och ett par andra exjobbare arbetade vidare med hur detta ofta smutsiga vatten kan renas.

– Att borra djupa brunnar är ingen lösning i de här djupa, torra lössjordarna, förklarar Linus Zhang.

NU ARBETAR INSTITUTIONEN med två EU-projekt i samma distrikt. Ett handlar om oaser i öknen, en trakt nära Gobiöknen vid Silkesvägen. Oaser finns där grundvatten går upp i dagen och bildar en å där städer kan grundas. Frågan är hur mycket vatten man kan ta ut till stadens behov och till odling. På ett ställe odlade man t.o.m vindruvor!

– Man tenderar att ta ut för mycket, konstaterar Lars Bengtsson. Grundvattnet sjunker och gröna områden torkar. De senaste fem–sex åren har man dock förstått att naturen behöver vatten och man reserverar en del av flödet för djur och växter. Det gäller också att hitta grödor med ett litet vattenbehov och kanske sätta ett pris på vattnet.

DET FINNS OCKSÅ artificiella oaser, dit man leder flodvatten ut i öknen. Sådana har anlagts sedan 50-talet bl.a. för att kunna ta emot folk som förflyttats dit.

– Frågan är om det är ekonomiskt försvarbart att anlägga sådana artificiella oaser. De drabbas av en väldig avdunstning. Det finns också konflikter mellan orter upp- och nedströms. Men här handlar det om floder som får sitt mesta vatten från smältande snö och is, förlorar det i avdunstning eller uttag och som sedan slutar i ett delta mitt i öknen.

Projektet bedrivs inom EU:s Asia Pro Eco Programme i samarbete med DTU, universiteten i Dundee och Tsinghua samt vattenresursbyrån i Gansu-provinsen. Det syftar till att med hjälp av en ”master plan” uppnå en hållbar vattenanvändning.

LTH samordnar både detta projekt och ett annat om bekämpning av ökenspridningen i ungefär samma områden. I samarbete med tyska och kinesiska forskare provar man med plantering av pil (salix) som klarar den höga salthalten i vattnet. Hur olika arter klarar olika vattenkvaliteter undersöks och hur de växer tillsammans med olika mikroorganismer. Salix kan skördas som energiskog och ge en ny energikälla.

SENAST DISKUTERADES ökenfrågorna vid ett symposium i Beijing i oktober. En stor tillgång i samarbetet utgör Linus Zhang som kommer från Kina och har kontakter och kan språket.

Det största vattenprojektet i dagens Kina är det även inrikespolitiskt kontroversiella dammbygget vid Yangtsefloden, som möjliggörs av stora folkomflyttningar. Det förväntas fortsätta i ytterligare tio–tolv år men troligen utan medverkan av vattenforskare från Lund

Dock studerar professor Magnus Larsson – i samarbete med ett kinesiskt institut och ett universitet – kustnära problem vid stora floddeltan, bl.a. den förorenade Pärlfloden. Han ska bl.a. beräkna hur dammarna i Yangtzefloden kommer att förändra sedimenttransporterna. Projektet stöds av Sida/SAREC och Vetenskapsrådet.

Läs mer på http://aqua.tvrl.lth.se

MATS NYGREN

Salixplanteringar ska hindra ökenspridningen.

Lars Bengtsson och Linus Zhang som turister.

Oaserna i övrigt vattenfattiga områden kan lätt överexploateras. På något ställe nära Gobiöknen odlas det t.ex. vindruvor.

Ingalill Rahm Hallberg tillsammans med Ding Yan och Junping Zhang. FOTO: INGELA BJÖRCK

GIVANDE VÅRDUTBYTE

Kinesiska sjuksköterskor fick vidareutbildning i Lund

MEDICIN. I Sverige utgör kvinnoklinikerna små delar av större sjukhus. Men i Shanghai, med 15 miljoner invånare, finns det särskilda sjukhus bara för obstetrik och gynekologi. Från ett sådant kommer sjuksköterskorna Ding Yan och Junping Zhang, som under hösten besökt Lund.

Besöket är en följd av att professorn i vårdvetenskap, Ingalill Rahm Hallberg, vid ett Shanghai-besök träffat dr Youji Feng. Han leder det sjukhus som Ding Yan och Junping Zhang kommer från, och som är knutet till Fudan-universitetet.

– Jag vet många sjukhus i världen där man inte skulle drömma om att släppa iväg två sköterskor för tre månaders vidareutbildning utomlands. Dr Feng är en framsynt person, tycker Ingalill Rahm Hallberg.

De två kinesiskorna har fått en specialgjord studieplan som gett dem insikter i bl.a. svensk mödra-, barna- och förlossningsvård, sjuksköterskeutbildning och forskarstudier i vårdvetenskap.

– Det har varit väldigt intressant och lärorikt för oss, tycker Ding Yan som mycket gärna skulle återkomma till Lund för doktorandstudier.

Doktorandstudier för sjuksköterskor förekommer inte i Kina, inte heller specialistutbildning. Det senare är något som LU-institutionen därför gärna vill utveckla och erbjuda som distansutbildning.

KINA OCH SVERIGE har förstås många andra skillnader inom vård och utbildning. Inom Ding Yans och Junping Zhangs område, gynekologi och obstetrik, förekommer det t.ex. sällan eller aldrig att männen är med vid förlossningarna. Massage och elektrisk stimulering (TENS) är vanliga smärtlindringsmetoder, däremot inte akupunktur, eftersom många kvinnor är rädda för nålarna. Massage lär man också ut till nyblivna mödrar som uppmuntras att massera sina små barn över hela kroppen.

– Spädbarnskolik är ett helt okänt begrepp i Kina. Det kanske beror på massagen, säger Ingalill Rahm Hallberg.

Hon har också ett eventuellt samarbete med Kina på gång när det gäller vård och omsorg för äldre. En äldrevårds-inriktad kinesisk delegation på hög nivå besökte nyligen vårdvetarna i Lund, och fortsatta diskussioner följer på ett seminarium i Peking i vår. I Kina har det hittills varit en självklarhet att vuxna barn tar hand om sina gamla föräldrar, men för alla dem som är endabarn och samtidigt yrkesarbetar kommer den belastningen att bli för stor. De kinesiska ledarna är därför intresserade av att studera andra modeller.

DEN ÅLDRANDE BEFOLKNINGEN i Kina har också gjort att andelen som drabbas av diabetes och hjärt/kärlsjukdomar ökat kraftigt. Därför har samarbetet mellan Fudan-universitetet och Medicinska fakulteten förstärkts även på detta område. Både studenter och forskare deltar i utbytet mellan universiteten, och nästa sommar ska det ordnas ett seminarium om forskningssamverkan inom hjärt/kärlforskning och folkhälsovetenskap.

INGELA BJÖRCK

FASTNADE I SPRÅKDJUPET

SPRÅKFORSKNING. – Att studera kinesiska är som att ramla ner i en djup brunn, säger professorn i ämnet, Lars Ragvald. Man tror att man ska komma upp igen, men det gör man aldrig!

Liknelsen låter mörk. Men det finns mycket att hämta i brunnen, framhåller Lars Ragvald samtidigt, och ser inte dyster ut.

Till skillnad från språken i Europa som har mycket gemensamt, så är kinesiskan en värld i sig. Därför tar studier i kinesiska aldrig slut, utan det ena leder vidare till det andra. Den som vill lära sig språket på en högre nivå måste även lära sig Kinas historia, konsthistoria, litteratur- och arkitekturhistoria m.m. för att förstå ordens bakgrund och associationer. Och så finns det ju olika dialekter – Lars Ragvald själv talar både huvudspråket mandarin och kantonesiska, två dialekter som skiljer sig mer än danska och svenska.

Fast han studerat både två sorters kinesiska, ryska, rumänska och spanska, ▶

Brunnen, den kinesiskstuderandes öde, skrivs med ett tecken som föreställer en brunn sedd uppifrån.

Lars Ragvald och en kinesisk papperslampa av samma färg som Kinas nationalsång, Östern är röd.

så ser Lars Ragvald sig egentligen som en naturvetare i själen. Spanskan läste han med ett mycket specifikt mål: att försöka dechiffrera mayaindianernas hieroglyfer.

Men det blev en rejäl urspårning till Kina i stället, beroende på en bruten fot och en trafikolycka. Det var år 1965, då den kinesiska regeringen erbjudit vänskaps- och vänsterorganisationen Clarté att ge förslag till ny svensklärare vid en statlig språkutbildning i Peking. Lars Ragvald var inte alls mest meriterad, men den först tillfrågade kandidaten bröt foten i Spanien, och nästa föreslagna person råkade ut för en trafikolycka. Först den tredje tillfrågade språkstuderande Clartémedlemmen Lars Ragvald var frisk och kry och bestämde sig över en natt för att anta erbjudandet.

DEN UNGE SVENSKENS ÅR i Kina inföll mitt under brinnande kulturrevolution. Dennas första fördel, att det blev tillåtet att kritisera Kinas uppsvullna byråkrati, överskuggades snart av nackdelarna i form av kaos och övergrepp.

– Hela samhället löstes upp. Inte ens armén och polisen fungerade längre, och folk kom inte till sina jobb. På hög nivå rådde maktkamp och utrensningar, på lägre nivå hukade man och försökte överleva så gott det gick, berättar han.

Den beskrivningen blev inte populär när Lars Ragvald kom hem. Informationen om Kina var så styrd att få utlänningar förstått vad som verkligen hände, och kinavännerna i Sverige ville inte få sin positiva bild förmörkad. Lars Ragvald kände sig mycket ensam och mycket förvirrad.

– Jag började studera kinesiska hemma i Sverige inte så mycket för språkets skull, för det hade jag lärt mig i Peking, som för att lära mig mer om samhället. Jag ville förstå och förklara det jag upplevt, säger han.

Sedan fortsatte det av bara farten: en avhandling skriven i Hong Kong, en forskartjänst i Stockholm, en professur i Lund, forskning om kinesisk religion och kinesisk folkkultur, utvecklingen av Internetkurser, ett kinesiskt-svenskt lexikon som nu uppdateras och utökas...

KINAKONTAKTERNA har också kommit in i familjen. Lars Ragvald är gift med Wai-Ling, som han träffade i Hongkong efter sin första kinaresa, och har genom henne släkt i Sydkina. Paret har ett barn, Susanne.

– Jag brukar säga till mina kinesiska vänner att vi följt partiets ettbarnsprincip, skämtar han.

Vänskapsband med Kina har han många av, efter alla sina kinaresor.

– Som nykomling tycker man att alla kineser ser likadana ut och att alla känns väldigt främmande. Men sen upptäcker man dels hur mycket de skiljer sig åt som individer, dels att de i grunden inte är så olika oss, menar han.

"De som besöker Kina för första gången ser kontrollen och hindren i samhället, jag ser hur den stora slutenheten bytts mot en stor öppenhet."

LARS RAGVALD TILLHÖR de få svenskar som på nära håll följt Kinas utveckling från maoism till ett parti som i allt annat än parollerna är moderat och kapitalistiskt.

– Det gör att jag kanske blir för positiv ibland. De som besöker Kina för första gången ser kontrollen och hindren i samhället, jag ser hur den stora slutenheten bytts mot en stor öppenhet. Det enda förbjudna är att ifrågasätta partiet, annars kan folk diskutera allt, och gör det också!

Kina i ett nötskal...

...möter man i det kinesisk-svenska lexikon som Lars Ragvald är redaktör för. Där illustreras uppslagsordens betydelse med korta meningar där orden förekommer i ett sammanhang. Några av dessa meningar har modern karaktär, andra har en klang av Mao-tid eller av den gamla kejsartiden:

"ge er av tidigare så att ni inte missar flyget"
"offra till de dödas andar"
"en ny tendens i marknadens efterfrågan har framträtt"
"befordra till nästa rang"
"fabriksdirektörens sporrande tal väckte arbetarnas produktionsiver".

Lars Ragvald sitter ofta hemma och arbetar med sitt lexikon. Behöver han lugn och ro drar han och den bärbara datorn sig tillbaka till ett krypin på vinden.

– Miljöproblemen är förstås enorma. Och de river och förstör mycket gammalt som hade varit värt att spara. Men det är svårt att kritisera utvecklingen, om den samtidigt ger folk ett bättre liv och minskar den väldiga fattigdomen, tycker han.

Astronomi, programmering, indianfolk och Mexiko utgör Lars Ragvalds andra intressen, som han idag har ont om tid för. Kanske kan de få bättre utrymme efter hans pensionering. Men dit är det ännu några år av forskning, kursutveckling och lexikonarbete på heltid eller mer – några år nere i brunnen.

TEXT: INGELA BJÖRCK
FOTO: KENNET RUONA

Näst största språket vid LU

SPRÅKSTUDIER. Kinesiska har idag mellan 150 och 200 studerande, varierande under olika delar av året. Det är därmed Lunds universitets näst största främmande språk, större än både franska, tyska och spanska. Merparten av studenterna läser på halvtid och på distans.

De nätbaserade distanskurserna utvecklades för några år sedan. Kurswebben innehåller både lektionstexter, en minifonetik med uttalshjälp, en minigrammatik och länkar till sajter som berättar om bl.a. hur man skriver de olika strecken i ett kinesiskt tecken och hur man slår i ett kinesiskt lexikon. Man får också tips om datorprogram som kan skriva kinesiska tecken.

Många av texterna i läromedlen är skrivna med ”pinyin”, en transkription av de kinesiska skrivtecknen till latinska bokstäver. Målet är att underlätta för studenterna såpass att de efter 20 poäng ska kunna föra ett enkelt samtal och efter 40 poäng kunna läsa en tidningsartikel med hjälp av lexikon.

Delar av grundkursen har lite vid sidan av förmedlats till en udda grupp: besättningen ombord på ostindiefararen Götheborg. På sin väg till Kina ska marinbiologer och sjömän få lära sig både nautiska termer och enkla kinesiska hälsningsfraser med hjälp av webbkontakterna med Lund.

INGELA BJÖRCK

Raoul Wallenberginstitutet bedriver unikt arbete i Kina

UTBILDAR ÅKLAGARE

MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER. – Att peka ut och offentliggöra brott mot de mänskliga rättigheterna är extremt viktigt, men det ingår inte vår roll, säger Rolf Ring som är kanslichef vid Raoul Wallenberginstitutet.

– Genom att istället arbeta med utbildning och dialog blev vi en av de första utländska institutionerna som fick möjlighet att bedriva undervisning i mänskliga rättigheter i Kina.

– I Kina handlar det mycket om att bygga upp ett förtroende, säger Rolf Ring. Vi ses som okontroversiella och därmed har vi fått goda möjligheter att arbeta med människorättsfrågor på plats.

Institutet började odla sina Kinakontakter i mitten av 90-talet när två tjänstemän vid det kinesiska UD gick en kurs i Lund. Fler kineser, bland annat från polisen och åklagarväsendet skickades på kurs och 1999 reste en medarbetare från institutet över för att på plats sondera terrängen och mer i detalj bestämma hur man skulle kunna arbeta med mänskliga rättigheter i Kina.

ÅR 2001 INRÄTTADE Raoul Wallenberginstitutet ett kontor i Peking med en programhandläggare från Lund. Sedan dess har arbetet i Kina utvecklats i två olika riktningar; dels samarbetar man med landets åklagarväsende, dels med olika universitet.

– Åklagarmyndigheten är angelägen om att reformera sitt arbete och trycker på för att vi ska ordna kurser i mänskliga rättigheter för olika grupper inom åklagarväsendet, säger Johannes Eile, som samordnar arbetet med institutets internationella program. I Kina har åklagarmyndigheten, till skillnad från i många andra länder, en översynsfunktion när det gäller polis och domstolar. Det gör åklagarmyndigheten till en strategisk samarbetspartner när det gäller att stärka respekten för de mänskliga rättigheterna.

FÖRUTOM UTBILDNING av landets åklagare undervisar Raoul Wallenberginstitutet juridiklärare vid olika universitet i mänskliga rättigheter. Utbildningen ges delvis i samarbete med andra organisationer som Advokater utan gränser, och varje år åker ett tjugotal gästlärare till Kina. Vid det här laget har runt 200 kinesiska juridiklärare gått någon av de tvåveckorskurser som institutet anordnar.

– Idag undervisar dessa lärare om mänskliga rättigheter vid flera av landets juristutbildningar. Det var något helt otänkbart för bara tio år sedan, säger Johannes Eile.

Förra året lyckades Raoul Wallenberginstitutet få till stånd en tre terminer lång utbildning på magisternivå vid Peking University Law School.

– Den är flaggskeppet i vårt arbete med Kina, säger Johannes Eile och berättar att söktrycket till utbildningen ökar.

– Det är kul. Men kunskaper om mänskliga rättigheter är fortfarande inte speciellt efterfrågade på den kinesiska arbetsmarknaden…

ÄN SÅ LÄNGE bistår Raoul Wallenberginstitutet utbildningen med gästlärare och kurslitteratur, men tanken är att kineserna snart ska ta över helt, och institutets personal hoppas på påbyggnadsutbildningar om mänskliga rättigheter på magisternivå vid andra universitet.

– De närmaste åren kommer det att bli spännande att arbeta med Kina. Mycket kommer att hända, särskilt med tanke på att olympiska spelen 2008 går av stapeln i Peking, säger Johannes Eile.

ULRIKA OREDSSON

Raoul Wallenberginstitutet

Raoul Wallenberg institutet för mänskliga rättigheter och humanitär rätt bildades 1984 som en stiftelse med nära anknytning till Lunds universitet.

Verksamheten finansieras bland annat med stöd från SIDA.

Här bedrivs forskning och utbildning i mänskliga rättigheter på både grund- och mastersnivå.

Institutet bedriver också vidareutbildning i mänskliga rättigheter för olika yrkesgrupper från utvecklingsländer. Varje år ger institutet drygt femtio sådana kurser varav ett tiotal ges i institutets lokaler i Lund.

Institutet har direkt verksamhet i ett 15-tal länder. Kontor med fast stationerade programhandläggare finns i Kenya, Kina och Indonesien.

Vid institutet finns norra Europas mest välsorterade bibliotek när det gäller litteratur om mänskliga rättigheter.

Bostadssituationen har försämrats i och med att gamla bostäder rivs och många inte har råd att betala hyrorna i nybyggena. Bilden är från Shanghai.

Marina Svensson vid Centrum för Öst- och Sydöstasienstudier är en av Sveriges främsta experter på mänskliga rättigheter i Kina och landets lagstiftning. FOTO: ULRIKA OREDSSON

FRIARE, MEN INTE FRITT

MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER. Många kineser vänder sig hellre till medierna än domstol när de utsatts för ett brott eller andra övergrepp.

– Det handlar snarare om ett underkännande av det kinesiska rättssystemet än om ett högt betyg på landets journalister, säger docent Marina Svensson vid Centrum för Öst- och Sydöstasienstudier.

Hon är en av Sveriges främsta experter på mänskliga rättigheter i Kina och landets lagstiftning.

Marina Svensson leder just nu ett stort nationellt projekt om Kinas rättssystem.

– Implementeringen av lagar är ett stort problem i dagens Kina och det beror bland annat på att Mao Zedong lät avskaffa juristutbildningen, och att landet inte fick någon brottsbalk förrän 1979. Mao Zedong ansåg att de var borgerliga påfund som inte behövdes i ett kommunistiskt land, säger Marina Svensson.

När sen Deng Xiaoping kom till makten 1979 insåg han vikten av ett rättssystem för att få igång den ekonomiska utvecklingen.

Men även om det kinesiska rättssystemet har många brister menar Marina Svensson att utvecklingen för Kina som rättsstat går framåt. Det gäller även för lagar som reglerar de mänskliga rättigheterna.

– De kinesiska makthavarna hävdade länge att FN:s konventioner om de mänskliga rättigheterna var ett västerländskt påfund och en form av kulturimperialism som inte passade in på kinesiska förhållanden, säger Marina Svensson. Man menade att medborgarnas sociala och ekonomiska rättigheter måste uppfyllas innan man kunde ägna sig åt lyx som yttrande- och församlingsfrihet. ▶

Idag hör man sällan de argumenten. Mänskliga rättigheter är en diskurs som de kinesiska makthavarna inte längre anser sig ha råd att ställa sig utanför.

Även om yttrande- och församlingsfriheten fortfarande är hårt reglerade så tänjs gränserna hela tiden på grund av nya krav och behov som är resultat av de ekonomiska och sociala förändringarna i samhället. Men inte ens de mest frispråkiga kineserna nänns ställa krav på ett flerpartisystem.

– Många är rädda för det kaos som förmodligen skulle uppstå om kommunistpartiet släppte ifrån sig makten. Man strävar hellre efter större personlig och ekonomisk frihet och bättre rättssäkerhet inom enpartisystemets ramar.

ATT YTTRANDEFRIHETEN är på frammarsch kan man se på att tidningar och andra medier har fått större frihet, även om man fortfarande slår ned på journalister som har gått för långt i sin rapportering.

– Journalister har fått större befogenheter att granska myndigheter, företag, maktmissbruk och partimedlemmar på lokal nivå, säger Marina Svensson, som menar att landets politiska ledning till och med börjat se medierna som ett verktyg för att komma till rätta med maktmissbruk och korruption. Kommunistpartiets centrala ledning tål emellertid fortfarande ingen granskning.

Men medan det så sakteliga går framåt när det gäller vissa civila rättigheter och även rättssäkerheten, så hävdar officiella rapporter från exempelvis Human Rights Watch och svenska UD att det går utför med de sociala och ekonomiska rättigheterna. Tidigare var företagen och fabrikerna tvungna att garantera att deras arbetare hade tillgång till bostad, skola och sjukvård, men sedan konkurrensen släpptes fri har fabrikerna inte längre möjlighet att tillgodose de behoven.

– Många har inte längre råd att skicka sina barn till skolan och den allmänna sjukvården har blivit sämre, säger Marina Svensson. Bostadssituationen har också försämrats i och med gamla bostäder rivs och många kineser inte harråd att betala hyrorna i nybyggena.

Även säkerheten på arbetsplatserna har det gått utför med. Giftutsläpp och det ökade antalet gruvolyckor är delvis ett resultat av råkapitalismens avigsidor, menar Marina Svensson och pekar på att de flesta gruvolyckorna verkar ske i små privata gruvor som inte har råd att satsa på säkerheten.

Marina Svensson skrev sin avhandling i mitten på 90-talet om mänskliga rättigheter i Kina i ett historiskt perspektiv. Trots att hon disputerade i kinesiska vid en språkinstitution så har hon kommit att bli en av Sveriges främsta experter på kinesisk lagstiftning.

– Kinesiskan är mitt arbetsredskap, säger hon. Tidigare hamnade alla med Kinaintresse på språkinstitutionen oavsett om de höll på med språkforskning eller som jag som har ett ämne som ligger närmare statskunskap eller juridik.

Sedan Centrum för Öst- och Sydöstasienstudier bildades tycker Marina Svensson att forskningsmiljön för Kinaforskning i Lund och Sverige som helhet har förbättrats. Men fortfarande anses forskningen om Kina som exotisk och hon hoppas att ämnet i framtiden kommer att bli ett mer naturligt inslag i alla discipliner. Att det trots allt är så få som forskar kring jordens folkrikaste land förklarar Marina Svensson med att man bör kunna språket för att bedriva bra forskning där. Själv håller hon sina språkkunskaper á jour genom att vara och forska i Kina mellan fyra och fem månader om året.

I JUNI NÄSTA ÅR kommer alla ledande europeiska forskare med Kina och lagstiftning som forskningsfält till Lund. Det blir första gången som det anordnas en workshop där europeiska forskare kan utbyta erfarenheter och se om de kan initiera gemensamma projekt.

– Den europeiska forskningen om det kinesiska rättssystemet har inte nått lika långt som den i USA, säger Marina Svensson. Där har man insett vikten av breda kunskaper om Kina och flera universitet har centrumbildningar för forskning om kinesisk lag. Genom ett europeiskt nätverk vill man skapa ett bättre forskningsklimat för Kinaforskningen i Europa.

ULRIKA OREDSSON

”Tidigare var företagen och fabrikerna tvungna att garantera att deras arbetare hade tillgång till bostad, skola och sjukvård, men sedan konkurrensen släpptes fri har fabrikerna inte längre möjlighet att tillgodose de behoven.”

Kinas anpassning till FN:s arbete med mänskliga rättigheter:

1971 Kina blir medlem i FN
1980 Kina ratificerar FN:s konvention om eliminering av diskriminering av kvinnor
1982 Kina blir medlem av FN:s kommitté för mänskliga rättigheter
1997 Kina skriver under FN:s konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter
1998 Kina skriver under FN:s konvention om civila och politiska rättigheter (har ännu inte ratificerats)

Fredrik Tersmeden,
universitetsarkivarie

OM JAG VORE **REKTOR** FÖR EN DAG...

...skulle Lundagårdsmuren åter resas!

Redan långt före dagbräckningen började ett stort uppbåd murare och andra hantverkare med arbetet. Det var nödvändigt om det skulle bli klart på bara en dag. Grindarna hade jag redan i förväg förhandlat loss från Kulturen där man bara varit tacksamma att bli av med dem (och därtill fått pengar till en skärmutställning om könsroller i Guinea-Bissau). Nu skulle den alltså återuppresas: Lundagårdsmuren!

LUNDAGÅRDSMUREN – UPPFÖRD 1743–44 – har av eftervärlden ibland felaktigt setts som uttryck för något slags akademisk apartheid; att innanför den fick endast akademiker vistas. Så var det inte. Förvisso infördes med tiden ett förbud för lärpojkar och gesäller att röra sig inom murarna, men det var en sekundär åtgärd föranledd av de många slagsmålen mellan studenter och dessa grupper, och övriga civiliserade borgare var välkomna att spankulera på akademins mark så länge de skötte sig. Nej, murens ursprungliga syfte var att skydda den dåvarande botaniska trädgården (nu universitetsplatsen) från stadens många lösgående svin, fäkreatur och annan boskap. Muren var helt enkelt nödvändig för att den akademiska odlingen – även i dess mest bokstavliga bemärkelse – skulle kunna få försiggå i fred.

I DAG HOTAS VI INTE LÄNGRE av några grisar eller andra fyrfotadjur. Därmed dock inte sagt att det saknas dem som vill in och böka i de akademiska angelägenheterna eller tugga på bildningens frukter. Skillnaden är att i dag kommer de på två ben. Som politiker som använder anslagen till universiteten som arbetslöshetskamouflage. Som företag som vill ha skräddarsydd forskning att profitera eller betald uppdragsutbildning. Eller som etniska grupper som kräver att få lägga beslag på legalt förvärvat forskningsmaterial. Och så vidare.

Ja, gamle Wilhelm von Humboldts tankar om det fria universitetet – med oavhängiga forskare, ”Lehrfreiheit” och ”Lernfreiheit” – verkar i sanning satta på undantag. Ett talande tecken är universitetets styrelse: förr ett kollegialt organ av universitetslärare, nu en i huvudsak politiskt tillsatt församling där riksdagsmän, generaldirektörer och näringslivspampar är i majoritet. Och som ordförande säger högskolelagen till och med att man bör ”utse någon som inte är anställd vid den högskola som uppdraget avser”! Min lilla mur lär inte ändra lagen, men kan ändå utgöra ett slags symboliskt rop mot utomstående klåfingrighet: ”noli me tangere” – rör mig icke!

”I dag hotas vi inte längre av några grisar eller andra fyrfotadjur. Därmed dock inte sagt att det saknas dem som vill in och böka i de akademiska angelägenheterna”

Men hallå, utbrister någon upprört – menar du att akademikerna skall låsa in sig i elfenbenstorn och avskärma sig från omvärlden? Skall vi svika ”den tredje uppgiften”: samverkan med det omgivande samhället?

ALLS INTE. Låt allmänheten – inklusive politiker och direktörer – nu som förr spankulera i den akademiska örtagården, se och lära – inte minst av vad jag ser som det är det viktigaste bidrag universiteten kan ge det omgivande samhället, nämligen traditionen av kritiskt tänkande. Men skall man kunna lära ut sådant duger det inte att vara alltför insyltad med dem som skall skärskådas. Externa anslag eller politiskt korrekta åtaganden är knappast en god grund för kritisk granskning. Endast den som står oberoende kan med verklig trovärdighet ropa att kejsaren är naken.

Och att befinna sig uppe i ett torn är kanske inte så dumt heller när man tänker efter. Då får man både bättre överblick och hörs längre när man ropar.

FREDRIK TERSMEDEN

Varför *ansöka* till pedagogisk akademi?

PEDAGOGIK. Naturvetenskapliga fakulteten har infört en s.k. Pedagogisk Akademi. Till denna kan man efter ansökan bli antagen om man är särskilt framstående och utvecklande etc.etc. Nu har det hela pågått några år och en del personer har antagits till akademin och blivit s.k. Excellent Teaching Practice-lärare.

Varför ansöka till en akademi? Till kvalitetsakademier världen över *kallas* personer som gjort och gör speciellt goda insatser. Man håller inte på och ansöker om inträde. Men vid nat-fakulteten i Lund spelar den faktiska kompetensen mindre roll, huvudsaken är att man av prefekten blivit utsedd att lära sig skriva ansökan och/eller vara mångordig på rätt sätt i ansökan.

Personer som genom decenniers kompetent pedagogiskt arbete i alla former, kommer inte ifråga som självklara. Även personer som fått uppskattning genom excellenta kursvärderingar och ett otal metallpokaler, medaljer och penningpriser skall ansöka. De skulle naturligtvis först av alla kallas till den aktuella akademin. Nej istället antar man personer som gjort bråkdelar av undervisningsarbete med måttlig framgång.

Långvarigt, hårt, kompetent och berömvärt undervisningsarbete belönas icke. Vill en person med sistnämnda meriter komma in i denna exklusiva skara skall man ansöka. Det sitter välrekommenderade professorer och lektorer och fyller i kilovis med ansökningar för att sedan meddelas – icke antagen. Beslut fattas av dilettanter på det område saken gäller. Oförskämdhet och mobbing är vad det är. Den som inte blir antagen kan ha missat att gå på kurs och lära sig fullständiga självklarheter för den erfarne läraren. Det är som att sända sjökaptenen på tankfartyg på kurs i tilläggning av jolle – därefter kan han möjligen bli befälhavare.

Trots att undertecknad har en välgrundad pedagogisk excellens omvittnad av studenter och kolleger från när och fjärran skulle jag aldrig sjunka så djupt att jag skulle ansöka om att bli upptagen i den aktuella akademin.

LENNART JÖNSSON
UNIVERSITETSLEKTOR I ORGANISK KEMI,
KEMICENTRUM

SVAR: Liknande process som när man ansöker om att bli docent

PEDAGOGIK. Naturvetenskapliga fakulteten har, med LTH som förebild, inrättat en Pedagogisk Akademi. Fakulteten har härigenom velat ge ökad status åt undervisningen, som annars lätt hamnar i skuggan av forskningen.

På samma sätt som en skicklig forskare kan få titeln docent ska en skicklig lärare kunna belönas med titeln ETP (Excellent Teaching Practitioner). Förfarandet är detsamma: den enskilde sökande lämnar in sina meriter för bedömning enligt de kriterier som fakultetsstyrelsen har beslutat.

I den Pedagogiska Akademins kriterier finns inga krav på kurser som den sökande ska ha genomgått. Det finns inte heller några krav på kvantiteten genomförd undervisning. Det intressanta är, förutom skicklighet i katedern, att läraren har ett vetenskapligt förhållningssätt till undervisningen. Exempelvis bör han eller hon, precis som i sin roll som forskare, ha förmåga och vilja att utbyta erfarenheter med kolleger, gärna med stöd i teori och litteratur.

Syftet är inte bara att ge en fjäder i hatten åt enskilda lärare, utan också att driva den pedagogiska utvecklingen framåt. Varje medlem i Akademin åtar sig att delta i denna utveckling och i den pedagogiska debatten, och att fungera som mentor åt yngre lärare.

Det är givetvis frivilligt att ansöka om medlemskap i den Pedagogiska Akademin. Vår fakultet har många erfarna, engagerade och skickliga lärare, vilket inte minst Naturvetarbarometern har vittnat om. Jag är säker på att de flesta av dessa är villiga att verka för en fortsatt pedagogisk utveckling.

SUSANNE PELGER
UTBILDNINGSLEDARE,
NATURVETENSKAPLIGA FAKULTETEN

SKRIV TILL LUM! E-post: LUM@info.lu.se Adress: LUM, Lunds universitet, Box 117, 221 00 Lund. Internpost: Hämtställe 31.

Måste Lunds universitet sitta i knät på Microsoft?

DATORER. När Lunds universitet och LDC arrangerade Stora IT-dagen 2005 nu i november var det Microsoft som var huvudsponsor, och VD för Microsoft Sverige som fick hedersplatsen som inledningstalare. Det tyder på en förvånande omedvetenhet hos dem som styr universitetets IT-politik. Microsofts monopolliknande position på persondatormarknaden med dyra och säkerhetsmässigt undermåliga produkter och affärsmetoder som är klandervärda utmanas nu världen över, inte minst centralt av EU. Men vid Lunds universitet håller Microsofts ställning på att ytterligare befästas.

Alternativet är öppen programvara. Den bygger på den tradition av vetenskaplig öppenhet som sedan 1100-talet präglat universitetsvärlden och som lett till forskningens och teknikens oerhörda framsteg. Öppen programvara har visat ha många fördelar gentemot de vanliga kommersiella produkterna. Dessutom är den billig: Lunds universitet skulle kunna spara många miljoner på att gå över från Windows och MS Office till Linux och Open Office. Men det viktigaste är att öppen källkod stimulerar till kunskapsutveckling och företagande och modifiering för lokala behov.

Lunds universitet har nyligen beslutat att rekommendera vetenskaplig publicering med öppen access, dvs. författaren kan själv behålla rätten till det skrivna och inte tvingas in i tidskrifter som universitet inte har råd att prenumerera på. Lunds universitet skulle på samma sätt kunna rekommendera användning av öppen programvara.

STEN HENRIKSSON

Världens hetaste ljudklappar!

www.connince.se

För ett tag sedan presenterades en lista över världens mest önskade teknikprylar. iPod vann. Ingen är förvånad.

Fräck design, fantastiskt ljud, kristallklar bild, enorm kapacitet och lätta att använda.

Kom in till MacSupports AppleCenter i Malmö eller Lund och låt både ögon och öron få lite julgodis.

Nya iPod.
Nu kan du både se och höra dina stjärnor i nya iPod – upp till 150 timmar video, 15.000 låtar eller 25.000 foton. Fast varför inte ha lite av varje… 30 och 60 GB.
Från 3.195:-

iPod nano
Omöjligt liten.
Omöjligt stort ljud.
Fräscht vitt eller fräckt svart.
2 GB (500 låtar) och 4 GB (1.000 låtar).
Från 1.995:-

AppleCenter
Baltzarsgatan 18, Malmö. 040-660 16 40.
Mårtenstorget 6, Lund. 046-150 400.
MacSupport

SVAR:

Naturligt att samarbeta med dominerande spelare

DATORER. Eftersom Microsoft är en dominerande spelare på marknaden för klientoperativsystem och kontorsapplikationer är det helt naturligt att universitetet har ett nära samarbete med Microsoft.

Då universitetet försöker hålla kostnaderna för gemensamma administrativa system så låga som möjligt innebär det att existerande lösningar väljs, där det finns, istället för att finansiera egen utveckling. Då vår omvärld till stor del består av klientdatorer med Windows som operativsystem är det till denna plattform som huvuddelen av dessa applikationer erbjuds.

Lunds universitet arbetar aktivt tillsammans med övriga universitet och högskolor i Sverige för att få bästa möjliga avtal med Microsoft och minimera kostnaderna för Microsofts produkter.

Detta innebär inte på något sätt att universitetet ”IT-politiskt” låser sig till en Microsoft-miljö. Det är ju dock i universitetets intresse att få så attraktiva priser som möjligt från våra huvudleverantörer. Som exempel har universitetet centralt tecknat en site-licens som ger rätt för anställda och studenter att utan extra kostnad använda StarOffice. Vilken plattform som sedan väljs är det upp till respektive institutions behov att styra över.

ARNE SUNDSTRÖM
JOHN WESTERLUND
IT-ENHETEN

GULDREGN

Kulturverkstad får stort bidrag

PRISADE. Genetisk och humanistisk forskning är förvisso olika världar men de kan båda få ekonomiskt stöd från samma källa. I år delar Erik Philip-Sörensens Stiftelse för främjande av dessa båda forskningsområden ut 2,8 miljoner kronor. Det största enskilda anslaget går till projektet Humanistisk kulturverkstad.

Det är professor Greger Andersson vid Institutionen för konst- och musikvetenskap som får 600.000 kronor för kulturverkstaden. Även förra året gav Stiftelsen detta projekt det största av alla anslagen. Tanken är att utveckla en mötesplats för gränsöverskridande arbete med kulturell gestaltning och där man också ska utnyttja nya medier och ny teknik.

Det andra stora anslaget på den humanistiska sidan är 400 000 kronor till docent Kenneth Holmqvist på Humanistlaboratoriet för en undersökning av läsvägar och lässätt på tidningsuppslaget.

Övriga humanistiska anslag går till Anna Arnman, Elisabeth Iregren, Gunnar Broberg, Björn Petersson och Birgitta Olander, samtliga vid LU.

Hälften av anslagen går till genetisk forskning; de är alla i storleksordningen 100.000– 200.000 kronor. De lundaforskare som får stöd är Lena Ghatnekar, Mats Hansson, Udda Lundqvist samt Axel Janke.

Vidare stöds Pär Ingvarsson och Åsa Rasmusson-Lestander från Umeå universitet, Dan Röhme från Göteborgs universitet, Karin Klinga Levan och Björn Olsson från Högskolan i Skövde samt från Uppsala universitet Rolf Ohlsson och Hanna Johannesson.

Diabetesforskning prisades

PRISADE. 800.000 kronor och ett specialpris till en ung diabetesforskare fördelades i årets utdelning från Teggerstiftelsen. Den skedde i år vid en särskild "Tegger-dag" på Universitetssjukhuset MAS, ägnad åt diabetesforskning.

Från vänster Markus Heidenblad, Therése Nordström, Lena Uller och Erik Renström.

Teggerstiftelsen grundades av fastighetsdirektören Jan Tegger som 1995 donerade hela sin kvarlåtenskap till stiftelsen. Förmögenheten uppgår idag till nära 30 miljoner kronor. Stipendierna från stiftelsen ska gälla forskning inom de stora folksjukdomarna.

Fyra unga forskare fick i år stipendier på vardera 200.000 kronor för postdoktorala studier utomlands. De fyra är Lena Uller som ska studera virusframkallad astma, Markus Heidenblad som forskar om den genetiska bakgrunden till olika syndrom som medför utvecklingsstörning, Therése Nordström som vill bidra till utvecklingen av ett vaccin mot grupp A-streptokocker, och Marie Stockhausen som ska forska om uppkomsten av astrocytom, en allvarlig form av hjärntumör.

Eftersom diabetes var temat för Tegger-dagen, så utdelades också ett extra pris till en yngre diabetesforskare vid LU. Priset gick till Erik Renström från Institutionen för experimentell medicinsk vetenskap i Lund. Han ingår i styrgruppen för Diabetesprogrammet, som samlar diabetesforskare från olika discipliner, och forskar själv om frisättningen av insulin från bukspottskörtelns betaceller och varför den blir störd i förstadiet till typ 2-diabetes.

INGELA BJÖRCK

Fick guldmedalj för fettforskning

PRISADE. Två priser ur Kungliga Fysiografiska Sällskapets utdelning för i år har gått till forskare med anknytning till Lunds universitet.

Professor emeritus Kåre Larsson fick den Engeströmska guldmedaljen för sin forskning om fettämnens struktur och egenskaper. Kåre Larsson har bl.a. varit delaktig i utvecklingen av företagen Bioglan, Camurus och Provi.

Fil. dr. Daniel Topgaard fick Fabian Gyllenbergs pris på 60.000 kronor för sin forskning om vattenmolekylers förflyttning, som har bäring både i pappersindustrin (t.ex. hur molekyler kan tränga genom en pappersförpackning) och medicinen (hur man tolkar magnetkamerabilder av exempelvis en strokepatients hjärna).

Fysiografiska Sällskapet stiftades 1772 av professorn i naturalhistoria vid Lunds universitet Anders Jahan Retzius. Förebilden var Vetenskapsakademien i Stockholm. De 3.000 kronor Retzius donerade till sällskapet har under åren fyllts på med andra donationer och förräntat sig väl.

Tesdorpf-stiftelsen bidrar till ny utrustning

PRISADE. Sedan 1987 har Carl Tesdorpfs stiftelse delat ut forskningsstipendier till forskare inom de medicinska och naturvetenskapliga fälten – totalt torde det genom åren röra sig om anslag på uppemot 15 miljoner kronor. I dagarna har två nya stipendiater utsetts.

Det är Erik Andreasson på Avdelningen för växtbiologi som får 180.000 kronor och Maria Gomez på Institutionen för experimentell medicinsk vetenskap som får 170.000 kronor. I båda fallen ska pengarna användas för inköp av utrustning.

Maria Gomez undersöker NFAT-proteiner som är involverade i signalprocessen när glatta muskelceller ändrar karaktär. Det handlar om förändringar i blodkärlens väggar av typen arterioskleros. Risken för sådana förändringar ökar också hos diabetiker; den förhöjda sockerhalten i blodet tycks på något sätt trigga förändringen via NFAT-proteinerna. Maria Gomez ska nu köpa en s.k. tryckmyograf för att kunna göra långtidsstudier av processen.

Erik Andreassons forskning har mer grundforskningkaraktär. Han undersöker signalsystemet i växter som utsätts för stress. Framför allt intresserar han sig för MAPkinas, som är nyckelkomponenten i det vanligaste signalsystemet. För att identifiera olika fosformolekyler använder han en masspektrometer på Kemicentrum. Den ska nu kompletteras med en mikrodispenser så att man arbeta med många prover på samma gång.

Stipendieutdelning på KC: fr. v. Johan och Marianne Tesdorpf tillsammans med stipendiaterna Maria Gomez och Erik Andreasson

FOTO: THORE SONESSON

BLICKFÅNGET

Cirkelns expansion

Skulptur i carraramarmor av Gert Marcus, 1988–1991
Skissernas museums skulpturpark

Cirkelns expansion är en rundskulptur i ordets verkliga mening – en skulptur som tvingar betraktaren att gå runt för att se den i alla dess facetter och skiftningar. På den ena sidan en cirkel som expanderar och på den motsatta sidan förvandlas till en elliptisk form. En nästan omärklig rörelse utåt som understryks av den raffinerade huggningen av den elliptiska sidan: från en förhållandevis grov yta över ett slätare mellanskikt till den blankpolerade avslutningen med sin vackert ådrade carraramarmor. Genom cirkelns expansion uppstår ett dynamiskt formspel i den statiska skulpturen.

Ett besläktat rörelsetema finns i den närbelägna diabasskulpturen *Kropp och ytor* med sin kubiska form med två expanderande och två imploderande sidor. De båda stenskulpturerna av Gert Marcus samtalar med varandra på ett lågmält och höviskt sätt över gräset i den nya skulpturparken. "Förändringen genomtränger allting", skrev konstnären i museets utställningskatalog 1998.

Gert Marcus är den store veteranen inom nutida svensk skulptur. Han föddes i Hamburg 1914 och emigrerade till Sverige efter Hitlers Machtübernahme 1933. Obönhörligt konsekvent har han hållit fast vid sin konstruktiva linje som han varierar på ett utomordentligt subtilt vis. Sommaren 1998 hade han, tillsammans med Carl Magnus, en utställning på Skissernas museum. På mitt förslag inköpte då Statens konstråd *Cirkelns expansion* för permanent placering i den före detta Biskopsgården. Skulpturen blev därmed den först placerade i den i augusti 2002 invigda skulpturparken.

JAN TORSTEN AHLSTRAND

PÅ GÅNG

29 DECEMBER

Kemishow till jul

Den 29 december blir det kemishow på Kemicentrum. Showen vänder sig till barn mellan 6 och 14 år. Det blir två föreställningar klockan 13 och 15.

Showerna hålls i sal A med ingång från Sölvegatan 6. Biljetterna säljs i receptionen med ingång från Getingevägen 60 samma dag, den 29 december, mellan klockan 10–12.

Biljettpriset är 10 kronor.

Verk av Tora Vega Holmström visas i universitetshuset

Den kvinnliga modernisten Tora Vega Holmström från tidigt 1900-tal tillhörde en generation konstnärer som idag räknas som pionjärer. De valde att inte underkasta sig och stå tillbaka för orättvisor eller manliga kollegor, som hon skrev i ett brev till filosofen Hans Larsson, porträtterad i två verk bland de uställda målningarna.

Ett urval av Tora Vega Holmströms oljemålningar från Paris-tiden på 1920-talet och de senare åren som bofast på skånska Österlen visas nu på Universitetshusets tredje våning. Bland verken ur Universitetets konstsamling finns "Cilia, väverskan" ett verk som beskrivs av konsthistorikern Birgit Rausing med orden en "uppflammande vitalitet i några nästan fauvistiskt friska färgklanger."

16 DECEMBER **Föreläsning av 2005 års Nobelpristagare i medicin, Barry J. Marshall.** Han gästar Lunds universitet och håller en föreläsning under temat "The discovery of the Helicobacter pylori – from basic observation to clinical applications". Föreläsningen hålls på engelska. Alla är hjärtligt välkomna! Kl. 14.00 i aulan, Blocket, Universitetssjukhuset i Lund. Info: johanna.sandahl@med.lu.se

19 DECEMBER **Släppefika. "Tänkarens mångfald – Nutida perspektiv på Sören Kierkegaard.** För mer information lone.koldtoft@nordlund.lu.se

25 DECEMBER **Nedräkning för Lundakarnevalen. FYRA!** Söndagen den 25 december på universitetstrappan kl 00.54.00. För mer info www.lundakarnevalen.nu

10 JANUARI **LUCSUS Seminar – Ecological Economics.** Bob Costanza, en av grundarna till det tvärvetenskapliga forskningsfältet ekologisk ekonomi, samt Marjan van den Belt gästar LUCSUS. Bob Costanza håller en föreläsning under temat "Ecological Economics: creating a sustainable and desireable future". Marjan van den Belt håller en föreläsning under temat: "Mediated modeling a system denamics approach to environmental consensus building". Kl 11.00 på Geocentrum II, Sölvegatan 12 1 st floor, Lund. Info www.lucsus.lu.se

26 JANUARI **Öppet hus. Socialhögskolan Lund/Campus Helsingborg** organiserar ett öppet hus. Tema är frivilligorganisationernas roll i dagens socialt arbete. Kl 09.30 på Campus Helsingborg. För mer information: www.soch.lu.se/snabbinfo.htm

30 JANUARI **Nedräkning för Lundakarnevalen. TRE!** Måndagen den 30 januari på universitetstrappan kl 09.55.30. Info www.lundakarnevalen.se

DECEMBER 2005–DECEMBER 2006

Historiska museet firar tvåhundra år

Jubileumsutställningen "Historiska museet 200 år – smakprov ur framtidens museum" öppnades nyligen för allmänheten. Den invigdes av kommunstyrelsens ordförande.

Utställningen tar sin utgångspunkt i ett förnyelseprogram och vision för museet och blickar framåt. Besökarna får en inblick i kommande produktioner på de olika våningsplanen och hur byggnaden kommer att förändras de kommande åren.

AVSLUTNINGSGUDSTJÄNST

För studenter och anställda vid Lunds universitet

Fredagen den 16 december kl. 15

i Lunds domkyrka

Arrangörer: TLTH, KRISS, AF, KK och Studentprästerna. Körkollegiet medverkar.

DISPUTATIONER

16 DECEMBER

Veronica Burcar i sociologi: ”Gestaltningar av offererfarenhet – Samtal med unga män som utsatts för brott”. Kl 13.15 i Kulturens auditorium.

Martin Stenström i immunologi: ”Natural killer T cell subsets and regulation of autoimmune diabetes”. Kl 9.00 i GK-salen, BMC, Sölvegatan 19, Lund.

Mia Ling i molekylär medicin: ”The molecular features in PKC epsilon determining its neurite-inducing capacity”. Kl 9.15 i föreläsningssalen Patologihuset, Universitetssjukhuset MAS, Malmö.

Henryk. A. Domanski i patologi: ”Fine needle aspiration diagnosis of spindle cell tumors of soft tissue, including the use of ancillary methods, and correlation with clinical data”. Kl 13.00 i föreläsningssalen, Patologiska/Cytologiska kliniken, Universitetssjukhuset, Lund.

Ann Persson i fysik: ”Epitaxial growth of semiconductor nanowires”. Kl 13.15 i hörsal B, Fysiska institutionen, Sölvegatan 14, Lund.

Åsa Ek i arbetsmiljöteknik: ”Safety culture in sea and aviation transport”. Kl 10.15 i hörsalen, Ingvar Kamprad Designcentrum, Sölvegatan 26, Lund.

Cornelia Steinhauer i immuntekno-logi: ”Protein microarrays based on single framework recombinant antibody fragments (SinFabs) – catcher and carrier – a crucial combination”. Kl 13.15 i Lundmarksalen, Institutionen för astronomi, Sölvegatan 27, Lund.

Jari Hyvönen i förbränningsmotorer: ”The performance of a multi cylinder HCCI engine using variable compression ratio and fast thermal management”. Kl 10.15 i sal M:B, M-huset, Ole Römers väg 1, Lund.

Wei Feng Xue i fysikalisk kemi: ”Dissecting protein assembly – probing protein interactions through fragment complementation”. Kl 10.30 i sal K:B, Kemicentrum, Lund.

Birgit Greiner i integrativ zoologi: ”Adaptations for nocturnal vision in insect apposition eyes”. Kl 10.00 Zoologihuset, Helgonavägen 3, Lund.

Emma Sernland i teoretisk ekologi: ”Optimal strategies and information in foraging theory”. Kl 13.30 Blå Hallen, Ekologihuset, Lund.

Anders Beckman i allmänmedicin: ”Country of birth and socioeconomic disparities in utilisation of health care and disability pensions – a multilevel approach”. Kl 13.00 i lilla aulan, Medicinskt Forskningscentrum, ing 59, Universitetssjukhuset MAS, Malmö.

17 DECEMBER

Elin Andersson i neurobiologi: Generation of midbrain dopaminergic neurons in vivo and in vitro: the role of Neurogenin2”. Kl 9.30, Segerfalksalen, Wallenberg Neurocentrum, Lund.

Fotini Skenteri i grekiska: ”Herodes atticus reflected in occasional poetry of Antonine Athens”. Kl 10.15 i Humanisthusets hörsal, Språk- och litteraturcentrum, Helgonabacken 12, Lund.

Åsa Eriksson i nationalekonomi: ”Testing and applying cointegration analysis in macroeconomics”. Kl 10.15 i EC3:210, Holger Crafoords Ekonomicentrum, Lund.

Ulrika Holgersson i historia: ”Populärkulturen och klasssamhället. Arbete, klass och genus i svensk dampress i början av 1900-talet”. Kl 10.15 i sal 3, Historiska institutionen, Lund.

Henrik Svensson i kulturgeografi: ”Öppna och slutna rum – enskiftet och de utsattas geografi”. Kl 13.00 i Geocentrum I, Sölvegatan 10, Lund.

Anders Ramsey i sociologi: ”Upplysningens självreflektioner – Aspekter av Theodor W. Adornos kristiska teori”. Kl 10.00 i Edens hörsal, Lund.

19 DECEMBER

Lars Westin i medicinsk etik: ”Quality of life and ethics-patients with ischemic heart disease”. Kl 13.00 i Jubileumsaulan, ing 59, Universitetssjukhuset, MAS, Malmö.

Björn Fredriksson Möller i kraftverksteknik: ”A thermoeconomic evaluation of CO2 capture with focus on gas turbine-based power plants”. Kl 10.15 i sal M:B, M-huset, Ole Römers väg 1, Lund.

Sahar Farouk Deraz i bioteknik: ”Production, purification and characterization of antimicrobioal biomolecules from potential probiotic lactic acid bacteria”. Kl 10.30 i sal K:C, Kemicentrum, Getingevägen 60, Lund.

20 DECEMBER

Ludvig Söderling i nationalekonomi: ”Essays on African growth, productivity, and trade”. Kl 10.15 i EC3:211, Holger Crafoords Ekonomicentrum, Lund.

Jens Månsson i kognitionsforskning: ”Perceptual surface reconstruction”. Kl 9.00 i sal 318, Filosofiska institutionen, Lund.

Niklas Troedsson i elektronikkonstruktion: ”Monolithic integrated oscillators – phase noise analysis and inductor modeling”. Kl 10.15 i sal E:1406, E-huset, Ole Römers väg 3, Lund.

Susan Morvaridi i kemi, inriktning biokemi: ”The oxygen evolving cycle in photosystem II studied with EPR spectroscopy at different pH and timperature”. Kl 13.15 i hörsal B, Kemicentrum, Lund.

21 DECEMBER

Anneli Petersson i kemisk teknologi med inriktning mot kemisk reaktionsteknik: ”Inproving ethanol production from Lignocellulose hydrolyzates – fed-batch fermentation, yeast cultivation and strain development for increased tolerance”. Kl 10.15 i sal K:C, Kemicentrum, Lund.

Följande disputationer har ägt rum:

Mats Nordgren i öron-, näs- och halssjukdomar: ”Health-related quality of life in head and neck cancer. A five-year prospective multicenter study”.

Bjarne Madsen Härdig i experimentell kardiologi: ”Ultrasound-enhanced fibrinolysis pro-fibrinolytic and non-beneficial effects of ultrasound exposure”.

Maria Nilsson i medicinsk mikrobiologi: ”Interactions between streptococcus pyogenes and the human immune defence”.

Louise Bennet i allmänmedicin: ”Erythema migrans in primary health care”.

Jonas Carlson i experimentell kardiologi: ”Exploration of supraventricular conduction with respect to atrial fibrillation. Methodological aspects on selected techniques”.

Charlotta Sandin i medicinsk mikrobiologi: ”Interactions between streptococcal M proteins and human plasma proteins”.

Emelie Stenman i experimentell medicin: ”Vascular receptor changes in ischemic stroke”.

Göran Jönsson i experimentell onkologi: ”Genetic characterization of malignant melanoma and breast cancer”.

Björn Lindkvist i kirurgi: ”Acute pancreatitis. Studies on smoking and protease activation”.

Linas Rovas i obstetrik och gynekologi: ”Three-dimensional ultrasound studies of the cervix in pregnancy”.

Yaping Zhang i experimentell öron-, näs- och halssjukdomar: ”Cytokine induced airway hyperreactivity characterized in an in-vitro model of asthma”.

Anett Schenk i sociologi: ”Change and legitimation – Social democratic government and higher education policies in Sweden and Germany”.

Sandra Jönsson i psykologi: ”Client work, job satisfaction and work enviroment aspects in human service organizations”.

Luis Enrique Terrazas Siles: ”Fungal redox enzymes involved in the oxidation of organic pollutants”.

Karolina Kazmierczak i arbetsmiljötek-

nik: "Industrial development of car disassembly – ergonomics and system performance".

Petra Vinberg i polymerteknologi: "Free volume and mesopores in polymer nanocomposites".

Christine Wikman i romanska språk med inriktning mot italienska: "L´immagine pubblicitaria dell´olio d´oliva, della pasta e del caffè. Uno studio comparativo sulla recezione".

Sebastian Troëng i zoologisk ekologi: "Migration of sea turtles from caribbean costa rica: Implication for management".

Helen Ivarsson i teoretisk ekologi: "Strategy games; on survival and reproduction".

Vilhelm Persson i offentlig rätt: "Rättsliga ramar för gränsöverskridanade samarbete. Förvaltningsmyndigheters internationella avtalsförhållanden".

Christina Persson i polymerteknologi: "Intrinsically proton-conduction benzimidazole units tethered to different polymer chain architectures".

Mattias Svensson i bioteknik: "The technology and economy of farm-scale, high-solids anaerobic digestion of plant".

Sara Edenhaim i historia: "Begärets lagar. Moderna statliga utredningar och heteronormativitetens genealogi".

Helen Fuchs i konstvetenskap: "Glasmåleri, modernitet och modernism. Studier i glasmåleriets (konst)historia 1851–1955".

Sara Kärrholm i litteraturvetenskap: "Konsten att lägga pussel. Deckaren och besvärjandet av ondskan i folkhemmet".

Kerstin Bergöö i svenska med didaktiskt inriktning: "Vilket svenskämne? Grundskolans svenskämnen i ett lärarutbildningsperspektiv".

Jonas Waldenström i zoologisk ekologi: "Epidemiology and population structure of Campylobacter jejuni and related organisms in wild birds".

Marcus Thern i kraftverksteknik: "Humidification processes in gas turbine cycles".

Peter Johansson i byggnadsmaterial: "Water absorption in two-layer masonry systems – properties, profiles and predictions".

Carl-Magnus Högerkorp i immunteknologi: "Genomic and molecular aspects of mature human b cells".

Yongyut Chalermchat i livsmedelsteknik: "Effects of pulsed electric fields on plant tissue".

Dalius Misiunas i industriell automation: "Failure monitoring and asset condition assessment in water supply systems".

Simon Ekström i elektrisk mätteknik: "On chip integrated sample preparation for proteomics".

Josef Nedstam i programvarusystem: "Strategics for management of architectural change and evolution".

Maria Teresa A. Alvarez Aliaga: " Microbial treatment of heavy metal leachates".

Ana Soares i bioteknik: "Biodegradation of the recalcitrant endocrine disruptor nonylphenol".

Dragos Moroianu i strömningsteknik: "Numerical simulation soft turbulent flows at widely different mach numbers".

Eskil Hansen i numerisk analys: "Discretizations of nonlinear dissipative evolution equations – order and convergence".

Mikael Schönström i informatik: "A knowledge process perspective on the improvement of software processes".

Roland Zander i teletrafiksystem: "Prioritization procedures for resource management in cellular networks".

Ola Synnergren i fysik: "Time-resolved x-ray diffraction studies of phonons and phase transitions".

Anton Ressine i elektrisk mätteknik: "Development of protein microassay chip technology – an outlook towards proteomics and diagnostics".

Leif Anderberg i neurokirurgi: "Cervical radiculopathu a study with selective nerve root blocks".

Alexandra Bäcklund i immunologi: "Tolerance mechanisms in collagen-induced arthritis an animal model of rheumatoid arthritis".

Mattias Haglund i patologi: "Observations on cerebral amyloid angiopathy and microvascular pathology in Alzheimer´s disease and vascular dementia".

Louis Roussos i medicin: "Apolipoprotein E-gene polymorphism and kidney disease".

Christian Poulsen i sociologi: "Prestige in Academia a glance at the gender distribution".

Roger Wisén i teknisk geologi: "Resistivity and surface wave scismic surveys in geotechnical site investigations".

Eva Olsson i livsmedelsteknik: "J et impingement and infrared heating of cylindrical foods – flow and heat transfer studies".

Anette Munch Elmér: "Lithium ion conductive mcmbranes based on co-continuous polymer blends".

Dennis Johansson i byggnadsfysik: "Modelling life cycle cost for indoor climate systems".

Jaime Alberto Castillo León i bioteknik: "Amperometridc biosensors for detection of analytes in cellular models".

Pelle Hallstedt och Mats Högström i pedagogik: "The recontextualisation of social pedagogy. A study of three curricula in the Netherland, Norway and Irland".

Kristina Sliavaite i socialantropologi: "From pioneers to target group: Social Change, Ethnicity and memory in a Lithuanian nuclear power plant".

Saad Elzanaty i urologi: "Epididymal and accessory sex gland function and semen quality".

Jenny Karlsson i medicinsk inflammationsforskning: "Genetic characterization to dissect the phenotypic complexity of autoimmunity".

Lennart Gisselsson i experimentell hjärnforskning: "The dynamics of the actin cytoskeleton in dendrites during in vitro neuronal cultures and organotypic hippocampal slices".

Johan Nilsson i thoraxkirurgi: "Risk stratification in cardiac surgery: "Algorithms and applications".

Johanna Akujärvi i grekiska: "Researcher, traveller, narrator, studies in Pausanias´ Periegesis".

Niklas Andgart i signalbehandling: "Peak and power reduction in multicarrier communication systems".

print@soc

vid Sociologiska institutionen

Önskar

God Jul

&

Gott nytt år

Print@soc är ett tryckeri inom Lunds universitet och därför godkänt genom tryckeriavtalet som leverantör till alla universitetets institutioner.

Adress:
Paradisgatan 5, hus G
Öppettider:
mån-fre, kl 08.00 - 16.00
Telefon:
046-222 32 67
Johan Albertén 0705-14 12 45
Jonas Palm 0707-13 29 27
E-post:
print@soc.lu.se

KURSER

Membrankurs. Till våren erbjuds en kurs i konsten att använda industriella membranläggningar och lösa de problem som kan uppstå. Kursen "Membranprocesser – teori och tillämpning" arrangeras av Centrum för membranteknik vid LTH den 9–10 i Häckeberga slott maj 2006.Info: www.cmt.lth.se.

TJÄNSTER

Utbildningsbidrag i biologi, inriktning mot integrativ zoologi. Ref nr 577, ans 20 dec. Info 046-2220596.

Utbildningsbidrag i ekologi, inriktning zoologisk ekologi. Ref nr 565, ans 20 dec. Info 046-2223785.

Kanslichef med placering vid Naturvetenskapliga fakulteten. Ref nr 6493/05, ans 21 dec. Info 046-2229583.

Utbildningsbidrag i kemi, inriktning mot växtbiokemi. Ref nr N B 21 562/05, ans 31 jan-06. Info 046-2224195.

Utbildningsbidrag i kemi, inriktning mot växtbiokemi. Ref nr N B 21 563/05, ans 31 januari.

LUM-utgivning 2006

VÅREN	MANUSSTOPP	UTKOMMER
LUM 1	11 januari	27 januari
LUM 2	8 februari	24 februari
LUM 3	8 mars	24 mars
LUM 4	7 april	28 april
LUM 5	8 maj	24 maj
LUM 6	1 juni	21 juni
HÖSTEN		
LUM 7	23 augusti	8 september
LUM 8	20 september	6 oktober
LUM 9	18 oktober	3 november
LUM 10	29 november	15 december

RÄTTELSE

Torsten Hägerstrand var inte historiker som LUM uppgav i förra numret i artikeln om dialogprojektet. Torsten Hägerstrand var geograf och professor i kulturgeografi åren 1957–1972, då han fick en personlig professur inrättad av Humanistisk -samhällsvetenskapliga forskningsrådet. Denna tjänst hade han till 1982, då han pensionerades. Torsten Hägerstrand avled 2004.

HÄNT!

BIBELPRIS. Anders Piltz, professor i latin, katolsk präst och författare får Svenska Bibelsällskapets Bibelpris. Han tilldelas priset ”för att han i sina essäer och meditationer på en gång lärt och lättillgängligt låter oss möta Bibelns texter och tankevärld i uppfordrande dialog med våra egna liv och vår egen samtid”. Priset består av den jubileumsbibel med Rembrandtillustrationer som Bibelsällskapet ger ut för att stödja internationellt bibelarbete samt av ett grafiskt blad med bibelmotiv av Andreas Berg. Pristagare förra året var författaren **Kerstin Ekman**.

NYLINFÖRELÄSNING. Professor **Bertil Olsson** vid Avdelningen för kardiologi på Medicinska fakulteten höll årets ”Nylinföreläsning” vid Riksstämman 2005 i Stockholm. Bertil Olsson erhöll i anslutning till föreläsningen ”Medaljen till Gustav Nylins minne” samt en prissumma om 15.000 kronor.

NY REKTOR. Johannes Johansson, prefekt vid Musikhögskolan i Malmö, har utsetts till ny rektor för Kungliga Musikhögskolan i Stockholm från den 1 juli 2006. Formellt sett är det regeringen som fattar beslut om rektorstillsättningen, men de förväntas inte ändra styrelsens beslut. Johannes Johansson efterträder **Gunilla von Bahr** på rektorsstolen vid halvårsskiftet. Till dess arbetar han kvar i Malmö med särskilda uppdrag.

MATTETÄVLING. Den 19 november gick riksfinalen i Skolornas matematiktävling på LTH, vars vicerektor **Per Hagander** delade ut priser till segrarna. Vann gjorde **Gunnar Peng** från Katedralskolan i Linköping, tvåa blev **Zihan Hans Liu** från Viktor Rydbergs gymnasium i Stockholm och trea **Chen Xing** från Östra gymnasieskolan i Umeå.

Tävlingen arrangeras sedan 1961 av Svenska Matematikersamfundet. Cirka 800 elever på 150 gymnasier deltog och de 24 bästa fick komma till Lund. I tävlingskommittén finns **Göran Wanby** och **Victor Ufnarovski** från LU.

PROGRAMMERINGSMÄSTARE. Laget Interamöba från LTH segrade i de Nordeuropeiska mästerskapen i programmering på KTH i november. I laget ingår studenterna **Anders Nilsson**, **Björn Carlin** och **Gustav Lindström**, den senare vann vid segrar i t.ex. Teknik-SM och på friidrottsarenorna. De får därmed också chansen att ställa upp i världsfinalen i San Antonio, Texas i vår.

Från vänster författarna Karin Adlercreutz, Axel Adlercreutz, Lars Gorton och Boel Flodgren. FOTO: MARIA LINDH

Avtalslag fyllde 90 – firades med ny bok

Den 25 november firades 90-årsjubileum i Lund. Födelsedagsbarnet var avtalslagen och till dess ära hölls ett seminarium i avtalsrätt som lockade cirka 100 personer till Juridicum. I samband med seminariet presenterades en ny bok i vilken 37 författare skrivit om olika fall där avtalslagen varit avgörande i domstolar eller skiljenämnder. Två av författarna är det välkända juristparet lektor **Karin** och professor **Axel Adlercreutz**.

– Lägger man ihop vår gemensamma tid vid Lunds universitet – blir det jämngammalt med avtalslagen, ler Karin Adlercreutz som står för 40 år och maken Axel för 50 år.

Redaktörer för boken är professorerna **Boel Flodgren** i handelsrätt och professor **Lars Gorton** i juridik. Arrangörer för jubileumsseminariet var Juridiska fakulteten i samarbete med Institutionen för handelsrätt vid Ekonomihögskolan.

GÄSTPROFESSOR INSTALLERAD. 2005 års innehavare av Tage Erlanders gästprofessur installerades på Kemicentrum den 14 december. Det är kemiprofessorn **Jannette Carey** från Princeton University som under ett år kommer att vara knuten till professor **Sara Linses** grupp vid Avdelningen för biofysikalisk kemi. Dr Carey har tidigare besökt Sverige och bl.a. undervisat som stipendiat vid Karolinska institutet. Hennes forskningsområde är proteiners veckning och interaktion.

Posttidning A
Lunds universitet
Box 117
221 00 Lund

Om ett år passerar universitetets strategiska plan bäst-föredatum, men redan nu arbetar Mats Benner vid Forskningspolitiska institutet och Susanne Ragvald, tidigare studentrepresentant i universitetsstyrelsen, med nästa plan. Den innevarande planen har kritiserats för att likna en programförklaring eller ett manifest och för att den inte går att använda i universitetets långsiktiga planering.

HALLÅ MATS BENNER!

Kommer nästa strategiska plan att bli mer användbar?

– Vi tänker oss att man ska ställa upp operativa mål, som ska vara utmanande men realistiska och möjliga att värdera. Till skillnad från hur man tog fram den förra strategiska planen tänker vi utgå från en nulägesanalys. Just nu intervjuar vi tongivande forskare, lärare, administratörer och studenter. Vi vill ha en så bred bild som möjligt av hur situationen vid Lunds universitet ser ut idag, vilka utmaningar som universitetet står inför och hur generella mål för universitetet ska utformas.

Kommer även den personal som inte är tongivande att ha möjlighet att påverka planen?

– Jadå. Tanken är att allt tyckande vid fikaborden ska stötas och blötas. Tillfälle till diskussion kommer att ges bland annat vid fyra öppna seminarier under vårterminen. Dessutom finns en hemsida där man kan följa arbetet med planen.

Varför måste universitetet ha en strategisk plan? För bara tio år sedan fanns inte det behovet…

– Universiteten har under 90-talet blivit alltmer komplexa att styra. Tidigare räckte det i princip med att man rättade sig efter riksdagens budgetbeslut och högskoleförordningen. Idag syns det tydligt skillnader mellan framgångsrika och mindre framgångsrika universitet när det gäller rekrytering av forskningsmedel och studenter.

– Konkurrensen mellan universiteten skärps alltmer. Vet man inte hur och varför man gör något så är risken stor för att man halkar efter. Vi sneglar också på hur andra universitet arbetar med strategiska planer. I Storbritannien har man sedan länge tvingats fundera strategiskt och i Sverige är Karolinska institutet och Linköpings universitet andra som tänkt mycket i dessa banor.

Vad tycker du själv är den viktigaste frågan för Lunds universitet under de närmaste åren?

– Att göra en vettig och en för alla rimlig generationsväxling. Vi måste tänka på att både kunna bibehålla kompetensen och samtidigt ge plats åt de yngre under ordnade former.

När ska ert arbete vara klart?

– Ett preliminärt förslag ska skickas ut på remiss till områdena i början av juni nästa år. I december 2006 ska universitetsstyrelsen fatta beslut om den nya planen.

ULRIKA OREDSSON

Läs mer på www.lu.se/strategiskplan
Fyra öppna seminarier kommer att arrangeras under våren 2006: 27 februari kl 15-17, Palaestra, universitetsplatsen Lund, 13 mars kl 15-17, Sal U203, Campus Helsingborg, 20 mars kl 15-17, Kårhusets hörsal, LTH, 27 mars kl 15-17, Jubileumsaulan på UMAS, MFC (medicinskt forskningscentrum), ingång 59, UMAS.